

KORTLÆGNING OG ANALYSE

LANDSBYKLYNGEN

FRISKVIND

2019

Denne rapport er udarbejdet af Sekretariat for landsbyklynger, DGI Landskontor, Vingsted Skovvej 1, 7182 Bredsten, med input fra landsbyklyngen Friskvind. Rapporten er en del af kampagnen Landsbyklynger, som er et samarbejde mellem Realdania, DGI og Lokale og Anlægsfonden.

Udgivelse: februar, 2019
Layout: DGI Marketing
Tryk: DGI Butik og Print (job nr. 31039)
Fotos: Bragt med tilladelse fra landsbyklyngen Friskvind

Se mere på www.landsbyklynger.dk

INDHOLD

4	1. INDLEDNING
6	1.1. HVORFOR ETABLERE LANDSBYKLYNGER?
8	1.2. PROCESSEN
10	1.3. RAPPORTEN
12	2. HOVEDRESULTATER
12	2.1. DEN DEMOGRAFISKE ANALYSE
12	2.2. BORGERUNDERSØGELSE
14	2.3. FOKUSPUNKTER I FREMTIDEN
16	3. LANDSBYKLYNGEN FRISKVIND
16	3.1. BELIGGENHED
18	3.2. DE FEM LANDSBYER
19	3.3. DEMOGRAFISK UDVIKLING OG PROFIL
24	4. HVAD MENER BORGERNE
25	4.1. TILKNYTNING OG TILFREDSHED
28	4.2. OPTIMISME
30	4.3. SAMARBEJDE OG ORGANISERING
33	4.4. KOMMUNIKATION
36	4.5. FRIVILLIGHED OG BORGERINVOLVERING
38	4.6. KOMMUNESAMARBEJDE
40	4.7. MØDESTEDER
42	4.8. AKTIVITETSUDBUD
50	5. FREMTIDSPERSPEKTIVER
50	5.1. FOKUSPUNKTER I FREMTIDEN
52	5.2. DET VIDERE ARBEJDE MED LANDSBYKLYNGEN
54	6. LITTERATURLISTE
55	7. NOTER

1.

INDLEDNING

Denne rapport handler om landsbyklyngen Friskvind i Ringkøbing-Skjern Kommune, som er en del af kampagnen Landsbyklynger. En kampagne, der i 2017-2019 søsætter 24 landsbyklynger fordelt over hele Danmark. Bag kampagnen står Realdania, DGI og Lokale og Anlægsfonden.

Med denne rapport vil landsbyklyngen Friskvind, som geografisk udgøres af sognene Lem, Sønder Lem (der i folkemunde lokalt kaldes Højmark, hvilket rapporten herfra også vil gøre), Dejbjerg, Stauning og den østlige del af Velling Sogn, kortlægge de lokale styrker og svagheder, muligheder og udfordringer. Formålet med rapporten er at indsamle mest mulig lokal viden, og sikre at det videre arbejde bygger på borgernes vurdering af området og et faktuel, databaseret grundlag.

Baggrund

På to opstartsmøder i henholdsvis august og september 2017 besluttede landsbyerne Lem, Dejbjerg, Højmark og Velling at arbejde videre med et fremtidigt klyngesamarbejde på tværs af landsbyerne. I de efterfølgende uger blev også Stauning inviteret med i samarbejdet, hvilket de takkede ja til.

De fem landsbyer har allerede erfaringer med samarbejdsforløb i nogen udstrækning - særligt i idrætsmæssig forstand, men også periodevis ved mere uformelle aftaler. Det er det samarbejde, som klyngeprojektet nu skal bygge videre på. Landsbyerne skal gå fra blot at have den samme målsætning til fremadrettet at også at agere sammen for at nå målet.

Velling, Højmark, Stauning, Lem og Dejbjerg ligger placeret i hjertet af Ringkøbing-Skjern Kommune (herefter RKS) – eller Naturens Rige, som kommunen kalder sig selv i den kommunale vision. Geografisk er de fem landsbyer godt bundet sammen. Man kan således køre fra Velling i vest til Højmark i Øst på under 20 minutter. På vejen passerer man både fjord, åer, hede og skov. En flot natur, som kendetegner hele klyngens geografi, fauna og flora.

Formål og vision

Landsbyerne ønsker med etableringen af klyngen at skabe et bredere samarbejde under temaet "I

fællesskab finder vi styrken!". Samtidigt med det er det dog vigtigt, at de enkelte nærmiljøer fastholdes, således at byerne hver især bibeholder deres specifikke stedsidentitet.

Klyngen vil gerne blive bedre til at udnytte egnspecifikke muligheder og styrker. Den ønsker at fokusere på nye og nødvendige samarbejdsmuligheder, da hele omdrejningspunktet for klyngesamarbejdet er tesen om, at de står stærkere, når de står sammen.

Visionen for samarbejdet er bl.a. derfor også, at blive bedre til at udnytte hinandens styrker og muligheder for derigennem at skabe en fælles identitet. Målet er på sigt at øge tilflytningen og få flere aktive borgere.

Udfordringer

Den største udfordring i landsbyklyngen Friskvind er den manglende tilflytning og det deraf faldende indbyggertal. Det faldende indbyggertal er ikke kun en stor udfordring for klyngen, men også for RKS som helhed.

Foreningerne i området kæmper for at holde gang i aktiviteterne, da både antallet af medlemmer og frivillige ledere og trænere er faldende. Derudover oplever flere, at enkelte borgere kører til de større byer og bruger faciliteterne her. Der er altså en mangel på lokalt engagement, som igen skal opbygges. Det kræver nytænkning og gentænkning hos klyngens foreninger og fællesskaber, og at de agerer sammen for at nå målet.

Som de øvrige landdistrikter landet over, kæmper de i landsbyklyngen Friskvind også med en manglende offentlig transport. Der findes muligheder for eksempelvis flextransport og teletaxi, men tilbudene er ikke fyldestgørende. Særligt ikke uden for skoletiden.

Muligheder

I forlængelse af udfordringerne er der i området også en række muligheder, som klyngen fremadrettet skal forsøge at få bragt i spil. De fem landsbyer er, som tidligere nævnt, placeret centralt i kommunen, og de kan tilbyde et utal af forskellige aktiviteter både inde og ude. Der er huse i alle prisklasser, og der er et hav af byggegrunde placeret i den

smukke vestjyske natur. Vigtigst af alt er det dog, at der bor en lang række dedikerede borgere, som gerne byder tilflyttere velkommen.

Klyngen har i deres ansøgning til kampagnen Landsbyklynger beskrevet fire generelle stedsspecifikke muligheder, som her vil blive opsummeret:

Kultur og sport: Ud over den traditionelle brede og folkelige idræt, er der i Friskvind gode muligheder for outdoor-aktiviteter. Eksempelvis tilbyder fjorden muligheder for sejlsport, plantagerne har anlagte ride-, cykel-, og vandrestier, og hederne giver fornemmelsen af de åbne vidder og byder på smukke udsigtstoppe. På det kulturelle felt findes en lang række af museer og steder, som trækker tråde tilbage til områdets fortid.

Oplevelser og sanser: Området byder på mange oplevelser og muligheder for at få stimuleret sanserne. Der er shelters, restauranter, hoteller, et whisky destilleri, højskole, madboder, sommerhuse og meget mere af samme slags.

Erhvervsliv og arbejdsliv: Byerne i klyngen har en stolt industritradition og byder på både store, mellemstore og mindre virksomheder. Der er i området et alsidigt virksomhedsudbud, og de selvstændige har gode forhold. En lang række af forskellige erhverv har derfor her sin base: håndværkere, konsu-

lenter, virksomheder inden for service og restaurations og ikke mindst landbrug og landbrugsrelaterede jobs. Klyngen håber med det nye samarbejde, at de erhvervsdrivende i højere grad også vil samarbejde med hinanden.

Bolig og familieliv: En væsentlig faktor for at flytte til landsbyklyngen er huspriserne. Tilflyttere får meget for pengene, og de har mange forskellige valgmuligheder. Familielivet understøttes af dagplejere, tre folkeskoler, en friskole, skolefritidsordninger, juniorklubber og idrætsforeninger, som samarbejder med skolerne. Både i Velling, Stauning og Lem er der indkøbsmuligheder, og ellers er der maksimalt 12 minutters kørsel til enten Ringkøbing, Skjern eller Videbæk.

Selvom der er en række udfordringer i området, så er der altså også en lang række fordele og muligheder. Det gælder i klyngesamarbejdet om i fællesskab nu at få bragt disse fordele og muligheder i spil og få skabt en positiv diskurs, som sætter fokus på netop det – frem for det faldende befolkningstal, den stigende gennemsnitsalder og det udfordrede foreningsliv. Kun på den måde kan klyngen udvikle sig i en positiv retning.

1.1. HVORFOR ETABLERE LANDSBYKLYNGER?

Udfordringerne i RSK og landsbyklyngen Friskvind er ikke unikke. I Danmark er befolkningstallet stigende, men stigningen er ujævnt fordelt og gælder ikke for en række af landdistrikterne. Imens områderne omkring Aarhus og København de seneste ti år har oplevet stor vækst, så har en række kommuner i Nordjylland, Vestjylland og det sydlige Danmark samt ø-kommunerne oplevet en befolkningsnedgang.¹

Parallelt med denne udvikling sker der en række interne forskydninger i befolkningssammensætningen. Bl.a. er gennemsnitsalderen i Danmark stigende. En tendens, som er tydeligst i yderområderne, hvor de unge flytter væk, og de ældre bliver tilbage.²

Det betyder, at mange landsbyer i yderområderne i dag har svært ved at fastholde deres eksistensberettigelse som selvstændige, bæredygtige landsbyer. Tidligere kunne man bo, arbejde og have en aktiv fritid i landsbyen, men mange landsbyer oplever i dag, at skolen lukker, busruter bliver nedlagt, og købmanden drejer nøglen om. Det medfører et behov for omstilling for de mennesker, som bor i landsbyerne.

Endvidere giver det et øget pres på tilpasning af den kommunale service, når der bliver flere ældre og færre i den arbejdsdygtige alder. Mange kommuner arbejder derfor som en del af den kommunale landdistriktsstrategi med i højere grad at udnytte ressourcer og sammentænke funktioner på tværs af landsbyer. Det kræver, at man søger dialog med borgerne om udviklingsmuligheder og løsninger.

Fritids- og foreningslivet rammes også af de faldende befolkningstal i mange landdistrikter. Foreningerne bliver pressede i forhold til antallet af medlemmer, frivillige samt faciliteter med deraf følgende økonomiske udfordringer.

Landsbyer står stærkere, når de står sammen

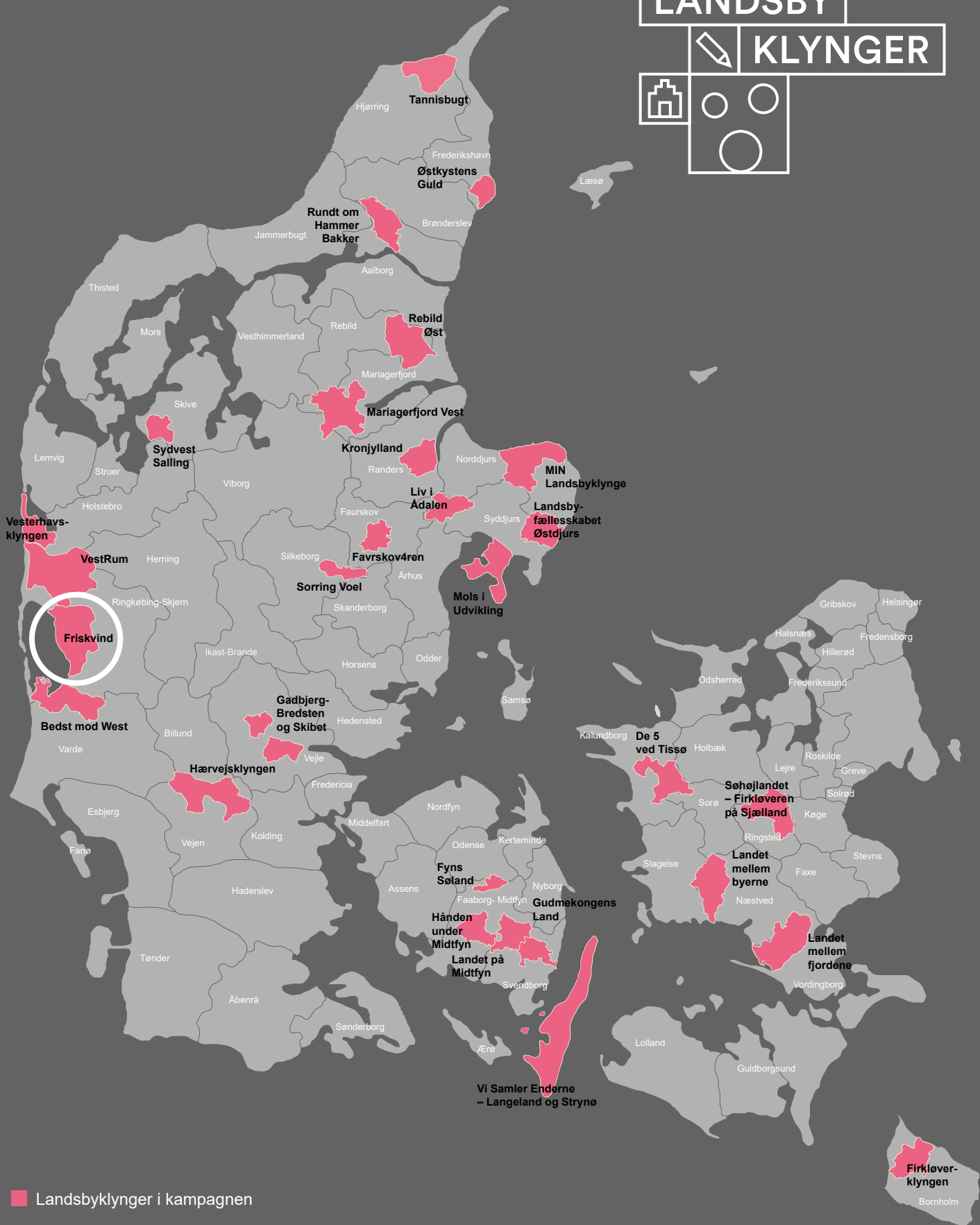
I 2015-2016 gennemførte Realdania og DGI i samarbejde med fem af landets kommuner Pilotprojekt Landsbyklynger. Evalueringen af pilotprojektet viste, at landsbyer står stærkere, når de står sammen. At landsbyer, som ligger i nærheden af hinanden, kan drage fordel af at samarbejde om og prioritere mellem forskellige tilbud og faciliteter. Derigennem kan landsbyerne styrke fællesskabet og livet i landsbyerne, samtidig med at den kommunale service og drift optimeres.³

Det er erfaringerne fra pilotprojektet, der arbejdes videre med i landsbyklyngen Friskvind. Det betyder, at den overordnede tilgang er, at landsbyer står stærkere, når de står sammen. At landsbyer, der samarbejder, kan bruges som strategisk værktøj til udvikling af landdistrikter.

DEFINITION AF EN LANDSBYKLYNGE

En landsbyklynge er et antal landsbyer i relativ nærhed til hinanden, som samarbejder om fælles strategiske mål. Det sker i en netværksstruktur, hvor landsbyerne benytter hinandens styrker til at udvikle både den enkelte landsby og hele klyngen. Landsbyklynger handler om at skabe en fælles stedsidentitet, socialt fællesskab og om at samles om fælles fysiske faciliteter og aktivitetsmuligheder.⁴

■ Landsbyklynger i kampagnen

1.2. PROCESSEN

At etablere en landsbyklynge vil sige, at de deltagende landsbyer og bebyggelser i et geografisk afgrænset område gennemgår en proces, hvor de skaber et nyt fællesskab.

Processen for etablering af en landsbyklynge strækker sig over 18 måneder og består af fem faser.

Forud for opstart og den første fase sker en prækvalifikation, hvor kommunen i samarbejde med lokalsamfundet udarbejder den ansøgning, der kvalificerer optagelsen i kampagnen.

I første fase etableres klyngen med en styregruppe (i Friskvind kaldet et klyngeråd), som er ansvarlig for projektet, og som varetager den overordnede styring. Ligeledes kommunikeres projektet bredt ud, og der rekrutteres frivillige, som ønsker at engagere sig i det nye samarbejde.

I anden fase udarbejdes en kortlægning af klyngen med fokus på de potentialer, der kan styrke klyngens identitet og udvikling. Denne del består bl.a. af en borgerundersøgelse, som sendes ud til alle borgere fra 16 år og opefter i klyngens geografi. Ligeledes etableres der i denne fase en fælles kommunikationsplatform.

I tredje fase arbejdes der på baggrund af kortlægningen fra Fase 2 med en vision for den videre proces. Med udgangspunkt i den vision udvælges enkelte indsatsområder, som fremadrettet prioriteres.

I fjerde fase udarbejdes der handleplaner og projektbeskrivelser for de valgte indsatsområder.

I den femte og sidste fase afrundes projektet, og der laves en strategiplan, der fungerer som pejlemærke for den langsigtede udvikling af området.

PRÆKVALIFIKATION: ANSØGNING

1. FASE

**Opstart og
planlægning
3 mdr.**

2. FASE

**Dataindsamling,
kortlægning og
kommunikation
6 mdr.**

3. FASE

**Vision og
indsatsområder. Det
strategiske fundament
2 mdr.**

4. FASE

**Handleplaner og
indsatsområder
5 mdr.**

5. FASE

**Afrunding,
strategiplan, forankring
og implementering
2 mdr.**

Metodisk tilgang

Den overordnede metodiske tilgang i udviklingen af landsbyklynger er, at det er borgerne, som har den nødvendige erfaring og viden, der er afgørende for at kunne igangsætte de udviklingsprocesser og justeringer, der er brug for lokalt. Med denne metode er der fokus på, at forandring skal komme nedefra, og ejerskabet til forandring skal forblive på lokale hænder. Forankringen ønskes hos en bred vifte af de lokale aktører.

Til projektet er tilknyttet en proceskonsulent, som skal være med til at inspirere de frivillige og drive processen, således at fremdriften sikres gennem alle fem faser. Proceskonsulenten skal ligeledes bidrage til at understøtte den lokale involvering og udbredelse af kendskabet til projektet via arbejdet med de forudbestemte fokuspunkter. Der sidder endvidere en kommunal repræsentant i klyngerådet. Repræsentanten skal sørge for, at der er sammenhæng mellem de initiativer, der sættes i gang, og de kommunale planer for området. I klyngerådet for landsbyklyngen Friskvind sidder en repræsentant fra RSKS.

Stedbundne potentialer

Stedbundne potentialer er unikke ressourcer relateret til et område eller en geografisk lokalitet.⁵ Stedbundne potentialer kan være mange ting. Det kan være kulturarv i bygninger og landskaber, nærhed til storslåede naturområder eller en lokal håndværkstradition. Stedbundne potentialer kan også være lokal kultur, lokale værdier og selvforståelse eller lokal viden og sociale netværk, der er opstået over tid på et sted. Der vil gennem hele processen være opmærksomhed på at lokalisere stedbundne potentialer og bringe dem i spil. Den borgerinvolverende tilgang er en måde at invitere den lokale viden og de lokale værdier ind i processen omkring dannelsen en landsbyklynge.

Gennem de fem faser arbejdes der med seks fokuspunkter. Fokuspunkterne er inspireret af forskningen i landsbyklynger og de faktorer, som er bevist betydningsfulde i arbejde med udvikling af lokalsamfund.⁶ Fokuspunkterne fungerer som styringsredskaber i processen, og de er med til at sikre fremdrift og struktur.

DE SEKS FOKUSPUNKTER OG DERES MÅL

Organisering

Etablering af en fælles organisering, der koordinerer på tværs af landsbyer og kendte strukturer og arbejder med strategiske perspektiver for klyngen med respekt for de enkelte landsbyer.

Kommunikation

Etablering af en styrket og koordineret kommunikationsindsats, der sikrer relevant information om klyngen både internt og eksternt.

Involvering

Involvering af borgerne via en spørgeskemaundersøgelse, borgermøder og etablering af arbejdsgrupper.

Kommunesamarbejde

Etablering af et styrket samarbejde med kommunen, så borgere og kommune i fællesskab optimerer den kommunale service.

Mødesteder

At gennemføre en kortlægning af mødesteder i klyngen og arbejde med en plan for tilpasninger.

Aktivitetsudbud

At gennemføre en kortlægning af aktiviteter i klyngen og arbejde med en plan for tilpasninger.

1.3. RAPPORTEN

Målet med rapporten er at styrke beslutningsgrundlaget for landsbyklyngen Friskvind. Således skal rapporten danne grundlag for prioriteringer og beslutninger om de indsatsområder, der fremadrettet skal arbejdes med. Det sker ved at kortlægge de kvaliteter og potentialer, der findes i landsbyklyngen, dens demografi og de interne strukturer. De interne strukturer belyses særligt via en borgerundersøgelse, som kortlægger borgernes syn på de udfordringer og potentialer, der findes i området. Rapporten kommer til at danne afsæt for en strategiplan, som udarbejdes i den femte og sidste fase af processen.

Målgruppen for rapporten

Den primære målgruppe for rapporten er klyngerådet for Friskvind samt de aktive arbejdsgrupper, der med tiden bliver tilknyttet projektet. Heri medregnes også RKSK.

Den sekundære målgruppe består af Realdania, DGI og Lokale og Anlægsfonden, der er medfinansierende i projektet. Øvrige interessenter kan være kommuner og distriktsråd, der er optaget af landdistriktsudvikling og landsbyklyngesamfund ud fra en borgerdrevet tilgang.

Læsevejledning

Kapitel 1 introducerer landsbyklyngen Friskvind og kampagnen Landsbyklynger.

Kapitel 2 opsummerer hovedresultaterne fra rapporten. Det gælder dels de demografiske fakta og analyser på klyngen såvel som resultaterne fra borgerundersøgelsen.

Kapitel 3 præsenterer klyngens beliggenhed og de fem landsbyer. Derudover skabes et overblik over klyngens demografiske profil.

Kapitel 4 formidler resultaterne fra borgerundersøgelsen med udgangspunkt i de seks fokuspunkter for landsbyklyngesamarbejdet.

Kapitel 5 fremlægger de fremtidige perspektiver for landsbyklyngen Friskvind. Kapitlet bygger på borgerundersøgelsen og rapportens første fire kapitler.

Kapitel 6 indeholder en litteraturlise.

Kapitel 7 viser slutnoterne i rapporten.

2.

HOVEDRESULTATER

Det følgende kapitel samler hovedresultaterne fra den demografiske analyse, og det opsummerer resultaterne fra borgerundersøgelsen. Derudover fremhæves de vigtigste fokuspunkter for fremtiden.

2.1. DEN DEMOGRAFISKE ANALYSE

RKSK har i løbet af de seneste 11 år oplevet et fald i indbyggertallet på ca. 1.100 borgere i hele kommunen. Frem mod 2045 forventes indbyggertallet i kommunen at falde yderligere, således at der her vil bo 53.996 borgere i stedet for de 57.005, som bor i kommunen i dag (2018). Altså et fald på yderligere ca. 3.000 indbyggere.

I geografien, der dækker landsbyklyngen Friskvind, er indbyggertallet over de seneste syv år faldet med ca. 130 borgere. Det er dog fra 2017 til 2018 steget, således at der i dag bor 4.047 borgere i klyngen. Procentvis er der i perioden kommet en mindre andel af børn (0-16 år) og voksne (26-64 år), mens der er kommet en større andel af unge (17-25 år) og ældre (65+ år).

Gennemsnitsalderen for borgerne i klyngen er steget fra 39,9 år i 2011 til i dag at være 42,2 år. Til sammenligning var gennemsnitsalderen i Danmark i 2011 40,4 år, mens den i dag er 41,5 år. Dermed stiger gennemsnitsalderen i klyngen hurtigere, end den gør på landsplan.

2.2. BORGERUNDERSØGELSEN

Til at kortlægge borgernes syn på deres landsbyklynge er der foretaget en borgerundersøgelse. Den er gennemført som en elektronisk spørgeskemaundersøgelse fra d. 29. oktober til 25. november 2018. I alt har 748 borgere og virksomhedsejere over 16 år besvaret undersøgelsen. Det svarer til 19,7 % af de adspurgte i klyngen. Gennemsnitsalderen på respondenterne er 53,4 år.

TILKNYTNING OG TILFREDSHED

Der er generelt en stor tilfredshed med at bo i klyngen. 94 % af respondenterne er tilfredse med at bo, hvor de bor. Den vigtigste årsag til deres bosætning er arbejdsmulighederne i klyngen.

82 % føler tilknytning til det sogn, de bor i, mens 58 % føler tilknytning til hele området, som landsbyklyngen Friskvind dækker. Stedidentiteten er således i højere grad bundet til det sogn, borgerne bor i, end til hele klyngens geografi.

77 % vil anbefale andre at flytte til deres by, og 78 % mener, at fordelene ved at bo i en lille by er større end ulemperne.

ORGANISERING OG SAMARBEJDE

45 % af respondenterne ved ikke, hvordan samarbejdet er på tværs mellem landsbyerne i dag. Kun 34 % mener, samarbejdet er godt, og kun 31 % er enige i, at landsbyerne er gode til at informere hinanden om de arrangementer, som afholdes. Det vidner om et generelt svagt kendskab til de eksisterende samarbejder på tværs, og det præsenterer et stort forbedringspotentiale.

I forlængelse heraf mener 86 %, at et samarbejde på tværs mellem landsbyerne er nødvendigt, hvis de enkelte lokalområder skal overleve.

KOMMUNIKATION

68 % havde hørt om landsbyklyngen, før de deltog i borgerundersøgelsen. Klyngerådet har derfor været gode til at sprede budskabet, allerede inden undersøgelsen blev sendt ud. Borgerne henter i dag primært informationer om lokal udvikling i lokale aviser (42 %), via samtale med andre personer fra lokalsamfundet (38 %), og på Facebook (37 %).

I fremtiden foretrækker borgerne at indhente oplysninger om lokale forhold ved at bruge mails/nyhedsbreve (50 %), Facebook (43 %), lokale aviser (38 %), sogneblade (28 %) og lokale hjemmesider (25 %).

FRIVILLIGHED OG BORGERINVOLVERING

93 % af respondenterne mener, det er nødvendigt, at borgerne involverer sig aktivt, hvis landsbyerne skal overleve. Det viser, at borgerne er meget bevidste om deres afgørende rolle i forhold til landsbyernes overlevelse. 46 % af respondenterne laver i dag frivilligt arbejde. Til sammenligning har 41 % af danskerne lavet frivilligt arbejde inden for det seneste år.

Størstedelen af respondenterne, som i dag er frivillige, påbegyndte deres frivillige engagement, fordi de havde en interesse for sagen (60 %). Det, de i dag får ud af at arbejde frivilligt, er i høj grad muligheden for at gøre noget, som er vigtigt for lokalsamfundet (58 %).

I alt giver 80 respondenter udtryk for, at de gerne vil kontaktes for at høre mere om mulighederne for at blive frivillig i landsbyklyngen Friskvind. Det giver et godt frivilligt fundament at arbejde videre ud fra.

KOMMUNESAMARBEJDE

72 % af respondenterne ved ikke, om RKSK har beskrevet, hvordan de ønsker, at samarbejdet mellem borgerne/de frivillige og kommunen skal foregå.

RKSK beskriver i deres Landdistriktspolitik 2015-2018 og i Politik for Det Gode Liv 2015-2018 bl.a., at samarbejde mellem borgere og kommune og samarbejde mellem de enkelte lokalområder er afgørende for kommunens udvikling. RKSK ønsker på den måde at løse opgaver sammen med borgerne og at borgerne/lokalområderne løser opgaver sammen med hinanden.

MØDESTEDER

Respondenterne vurderer, at Haller og klubhuse har det største potentiale til at kunne samle borgerne på tværs af klyngen. Men også Institutioner og Tilbagevendende årlige begivenheder vurderes til at have stor betydning i den forbindelse. Kirker og menighedshuse vurderes til at have mindst betydning.

AKTIVITETSUDBUD

85 % er tilfredse med det fritids- og aktivitetsudbud, der findes i lokalområdet. Der er dog stadig en lang række ønsker til nye aktiviteter i området.

Det mest populære forslag til nye aktiviteter er vandreture, som hele 60 % efterspørger. Derudover efterspørges eksempelvis også fitnessaktiviteter (41 %) og fælles madlavning (41 %).

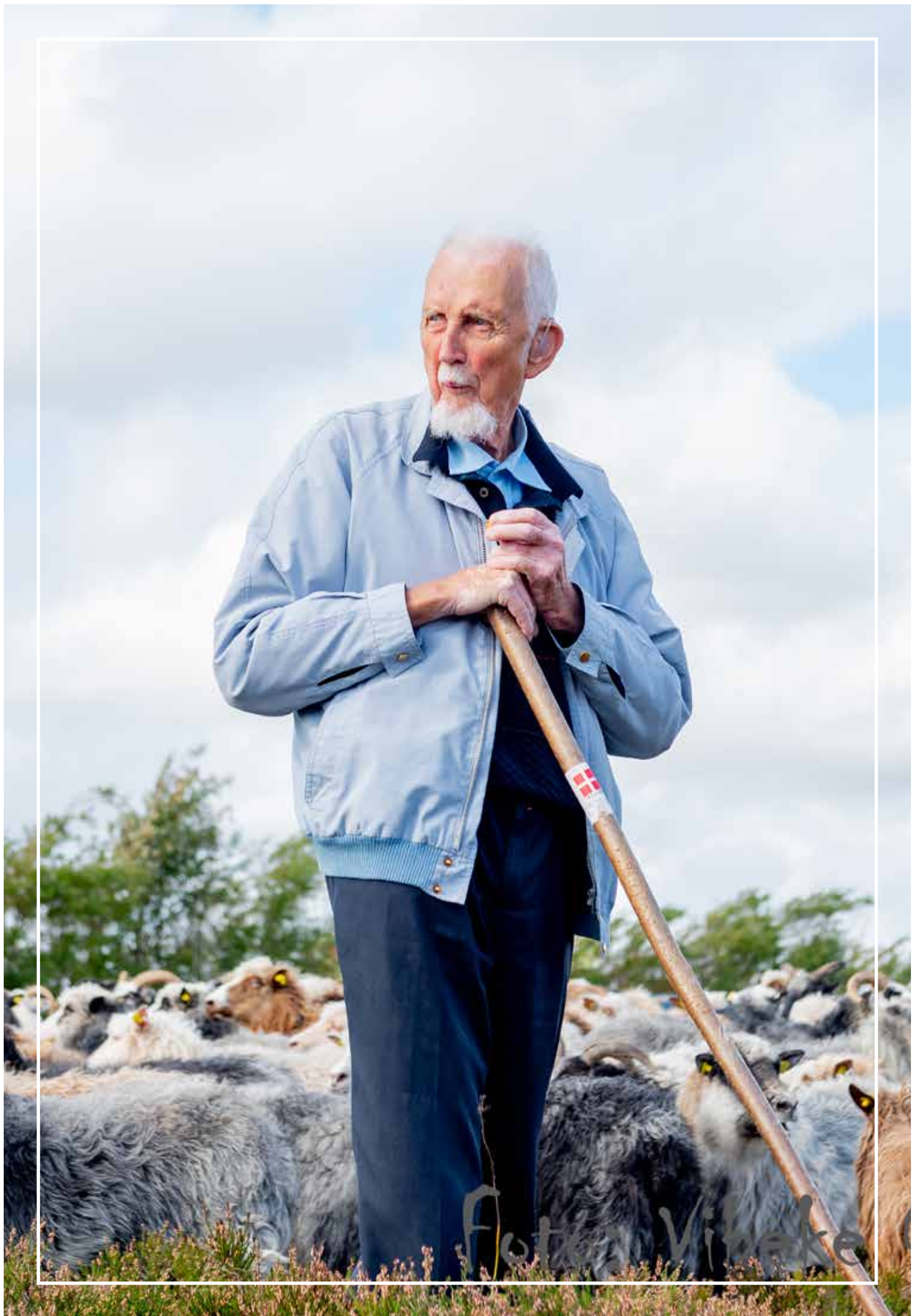
Aktiviteter som Festivaler og kulturdage (49 %), Sportsstævner og konkurrencer (45 %) og Årstidsfester (43 %) vurderes til at være de mest oplagte aktiviteter af samles om på tværs af landsbyerne.

87 % af respondenterne er villige til at bevæge sig mere end 5 km. efter deres fritidsinteresser. 50 % vil maksimalt bevæge sig 9 km. 63 % er villige til at støtte op om fælles aktiviteter i klyngen, som ligger uden for deres eget lokalområde, og tre ud af fire med hjemmeboende børn er villige til at lade deres børn deltage i fælles aktiviteter i klyngen.

2.3. FOKUSPUNKTER I FREMTIDEN

Gode skoler og institutioner (51 %), en god infrastruktur (39 %), samt mulighed for indkøb lokalt (38 %) vurderes af borgerne til at være de vigtigste emner for klyngen at samarbejde om i fremtiden.

Der er ingen tvivl om, at borgerne i de enkelte landsbyer vil stå stærkere i forhold til samarbejdet med kommunen, hvis de formår at stå sammen omkring de emner, der vedrører eksempelvis indkøb, infrastruktur og institutioner. Det er områder, hvor idéer og mulige løsninger skal findes i fællesskab og i samarbejde med kommunen.

fot Vibeke

3.

LANDSBYKLYNGEN

FRISKVIND

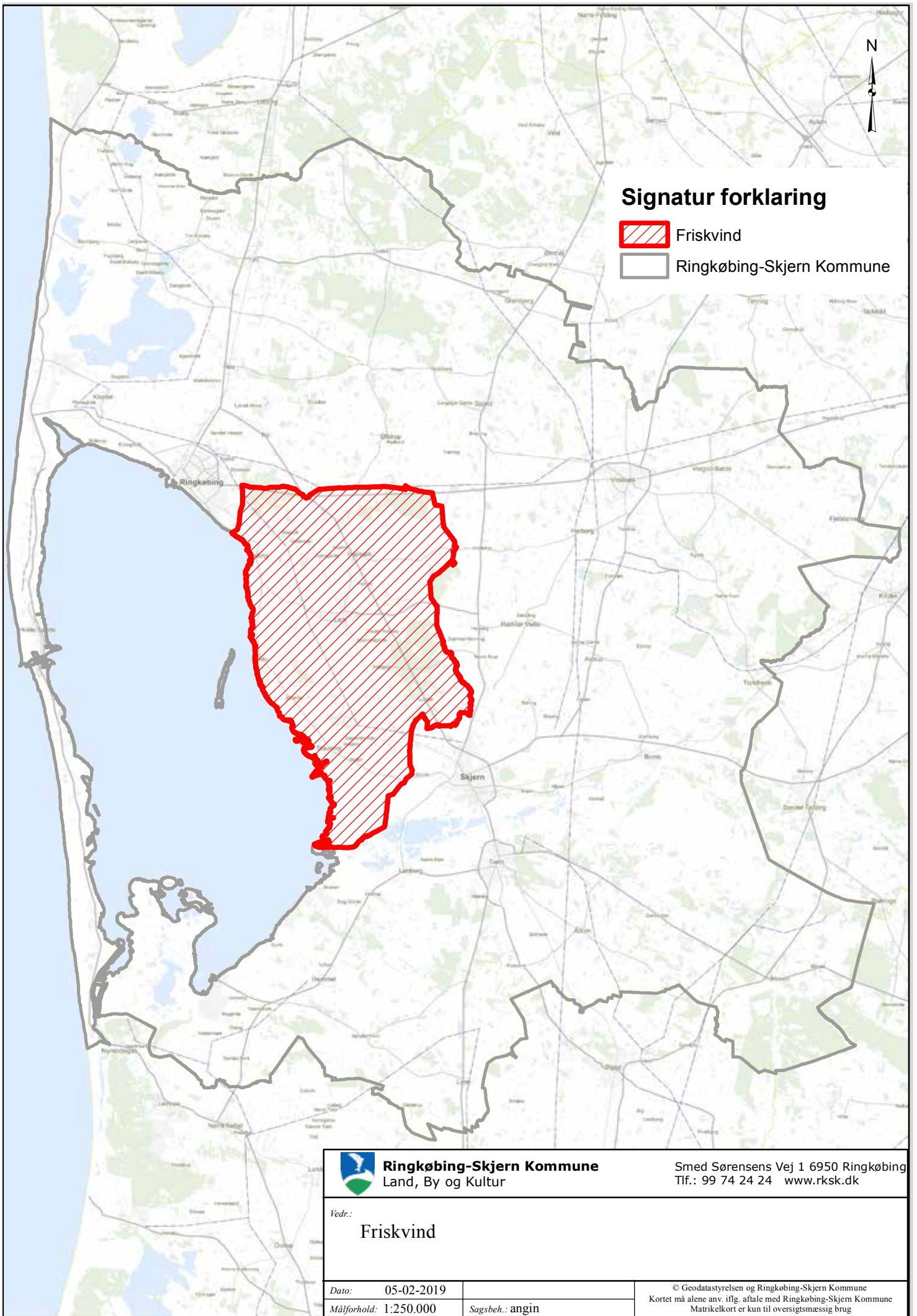
I udviklingen af en landsbyklynge er det nødvendigt at se på en række interne forhold og faktorer. Tilsammen giver de et indblik i det lokalområde, man ønsker at udvikle og forstå. I det kommende kapitel vil Friskvinds beliggenhed, de fem landsbyer og den demografiske profil blive præsenteret.

3.1. BELIGGENHED

Landsbyklyngen Friskvind består som tidligere omtalt af de fem byer Velling, Højmark, Stauning, Lem og Dejbjerg samt deres opland. Byerne er placeret i sognene Lem, Højmark (Sønder Lem, red.), Dejbjerg, Stauning og den østlige del af Velling Sogn (den resterende del af sognet er placeret

tæt på Ringkøbing og er derfor ikke med i klyngen). Klyngens område er geografisk beliggende centralt i RKSK midt mellem de tre større byer Ringkøbing, Skjern og Videbæk. Der er ca. 15 km. mellem klyngens yderpunkter.

3.2. DE FEM LANDSBYER

Byerne i klyngen har hver deres unikke karakteristika og særkende. De vil derfor her enkeltvis blive præsenteret med fokus på deres historie, geografi, forenings- og erhvervsliv.

Velling: Byen er placeret på kanten af Ringkøbing Fjord og kun 10 minutters kørsel fra Ringkøbing. Den del af sognet, som indgår i klyngen, er den del, der er placeret længst fra Ringkøbing. I Velling er der en købmand, en økologisk gårdbutik, Studedriverkroen – Røde Kro, to dagplejere, og en fri børnehave med skolefritidsordning, som hører under Velling Friskole, hvor der undervises til og med 8. klassetrin. Derudover ligger også Fjordvang Efterskole og Vestjyllands Højskole i Velling. I tilknytning til højskolen finder man Forundringens Have med fælleshaver.

I Velling Ungdoms- og Idrætsforening er det muligt at dyrke petanque, badminton, volleyball, fodbold, gymnastik, svømning, bowls, billard, floorball og kajak. Herudover er der en aktiv grundtvigsk orienteret kirke, et kor, en seniorklub og en jagtforening.

Der er et godt udbygget vandrestisystem, og hele tre shelterpladser, hvoraf den ene ligger ved et kajanlæg i Venner Å, hvorfra der drives en del fritidsfiskeri på fjorden.

Højmark: I Højmark er man omgivet af landbrug, plantage og hede. Der er kig til Ringkøbing Fjord og kun 30 minutters kørsel til Vesterhavet.

Højmark er centralt placeret i forhold til mange arbejdspladser i Videbæk, Ringkøbing og Skjern. Højmark har en grøn og stærk faglig Børneverden, hvor fokusområder bl.a. er "fra jord til bord" samt fysisk og psykisk trivsel. Der er både natur- og almindelige dagplejere, børnehaver, skolefritidsordning samt skole til og med 6. klasse. I Højmark er der mulighed for at dyrke gymnastik, håndbold, badminton, Dance Fit, Indoor Cycling, løb, fitness, fiskeri og skydning. Da fritidsaktiviteterne ligger i forbindelse med børnehaven og skolefritidsordningen kan børnene sendes direkte til aktiviteterne. Der er også en jagtforening, en pensionistforening og en juniorklub.

Energien og fællesskabet i Højmark kommer særligt til udtryk i forbindelse med sommerfesten, fastelavn, fællesspisning og Højmark Le Mans, der er et 2,4 timers plæneklipper-ræs. Tæt på Højmark ligger legelandet i trækrønerne, WOW park. Højmark arrangerer også - i samarbejde med nabolandsbyen Lem - Running Dinners.

Stauning: Mellem Ringkøbing og Skjern ligger landsbyen Stauning, som bl.a. huser Stauning Lufthavn, en flyveklub, en veteranflyklub og et flymuseum. Landsbyens nabo er den prisvindende Stauning Whisky, og landsbyen arrangerer årligt Ringkøbing Fjord Jazzfestival.

I Stauning er der desuden en Lokal Brugsen, dagpleje, børnehaver med vuggestueafdeling og en integreret fritidsordning, som er bygget sammen med skolen. Skolen har til og med 6. klassetrin.

Stauning/Dejbjerg U&I tilbyder fodbold, gymnastik, badminton, petanque/carpet bowl og friluftliv for børn i Stauning. Der er også gode muligheder for kano- og kajaksejls i den lavvandede Ringkøbing Fjord. Stauning Havn er en hyggelig fjordhavn, hvor både lystfiskere, ornitologer og lystsejlere holder til. Her er også restaurant med lokale råvarer på spisekøkkenet.

Lem: Byen er nok mest kendt som stedet, hvor vindmøllegiganten Vestas blev grundlagt. I den forbindelse er der stadig mange ingeniør- og industriarbejdspladser i og omkring byen. Industriudviklingen i Lem kan særligt opleves i Smedenens Hus. I Lem er der også kommunal og en privat dagpleje, børnehaver, skolefritidsordning og skole med overbygning. Lem har endvidere en Dagli'Brugs, et hotel med en anerkendt restaurant samt en blomsterbutik. Byen har et plejehjem, og foruden idrætshal finder du også en svømmehal. Det er muligt at dyrke fodbold, gymnastik og meget andet i hallen.

Der er også mange andre aktive foreninger: bl.a. spejdere, jagtforening, læseklub, malerklub, ældreklub og et Quinde Gåfællesskab. Lem-revyn samler hver andet år byen til stor fælles fest, og Lem arrangerer årligt i samarbejde med nabobyen Højmark Running Dinner.

Dejbjerg: I et naturskønt område på den kuperede lynghede med udsigt til Ringkøbing Fjord og stationsbyerne Lem og Skjern ligger Dejbjerg.

Der er kun 10 minutters kørsel til vuggestue, børnehaver og skole i nabobyen Stauning. Der kører skolebus mellem Dejbjerg og Stauning, og der samles op rundt om i sognet. Stauning/Dejbjerg U&I tilbyder badminton, trampolinspring og gymnastik for alle aldre i Dejbjerglund Hallen. I baghaven ligger Dejbjerg Golfklub, Bundsbæk Mølle samt Dejbjerglund Efterskole. Her har man de bedste idrætsfaciliteter lige ved døren.

I Dejbjerg er der rig mulighed for at udnytte natu-rens skønne områder ved hede og skov i form af gåture, mountainbike, løb, jagt, mm. Ved Dejbjerg by er der en del ledige byggegrunde med udsigt

over Ringkøbing Fjord. Grundene kan erhverves til en væsentlig lavere pris end i Ringkøbing og Skjern. I Dejbjerg by er der indlagt fibernet med en sikker internetdækning.

3.3. DEMOGRAFISK UDVIKLING OG PROFIL

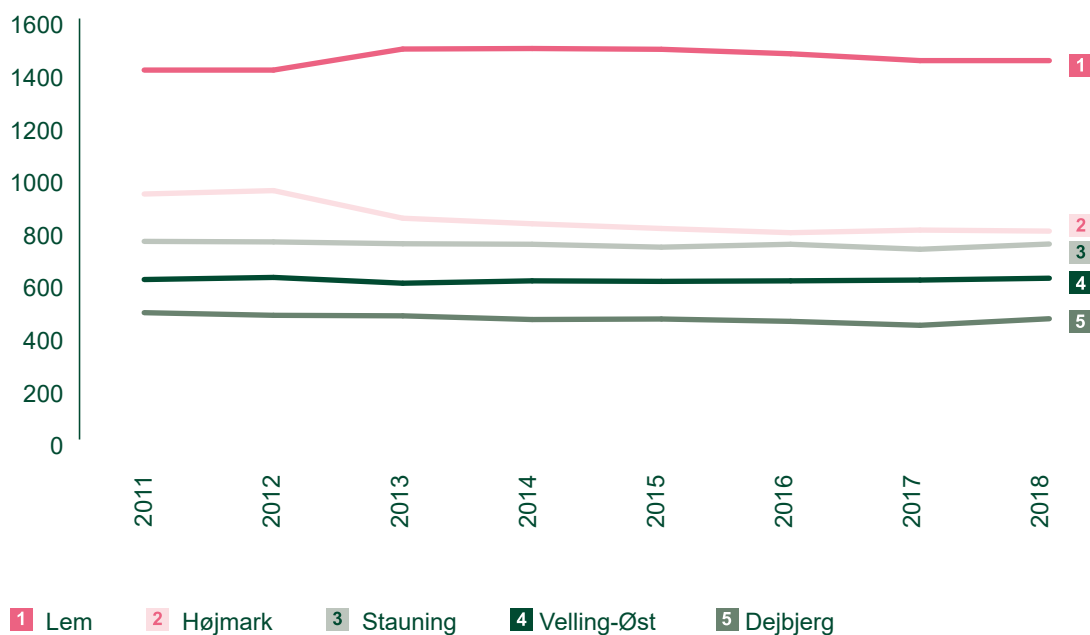
Klyngen er placeret i RSKS, som igennem det seneste årti har oplevet et faldende befolkningstal. Fra 2007 til 2018 er befolkningstallet faldet med ca. 1.100 indbyggere. I 2007 boede der 58.112, mens der i dag (2018) bor 57.005 indbyggere. En procentmæssig nedgang på ca. 2 %.

De næste årtier forventes befolkningstallet af falde yderligere. Med udgangspunkt i befolkningsprognosen forventes det, at der i RSKS bor 53.996 indbyggere i 2045.⁷

Klyngen udgøres af de fire hele sogne Lem (1.440), Højmark (Sønder Lem, red.) (792), Dejbjerg (459) og Stauning (743) samt den østlige del af Velling Sogn (613). Lem er i dag det klart største sogn i klyngen, mens Dejbjerg er det mindste. Samlet er klyngen gået fra at have 4.180 indbyggere i 2011 til i dag (2018) at have 4.047 indbyggere. Den har derfor mistet ca. 130 borgere i perioden. Vigtigt at bemærke er det dog, at klyngen det seneste år er gået frem i antallet af indbyggere fra 3.999 i 2017 til 4.047 i dag. En stigning på godt 50 indbyggere.⁸

ANTAL INDBYGGERE EFTER SOGN (2011-2018)

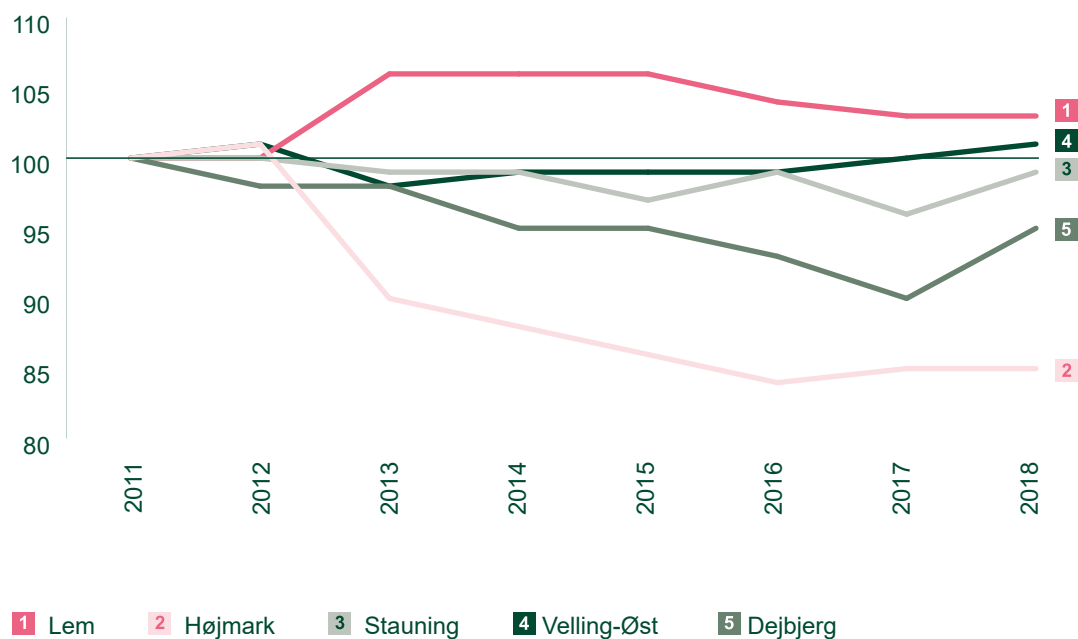
Figuren viser størrelsen på de enkelte sogne målt på antallet af indbyggere fra 2011 til 2018.

Det kan være svært at se, om der i de enkelte sogne er kommet flere eller færre indbyggere i perioden. I den næste figur er indbyggertallene omreg-

net til såkaldte indekstal. Det gør det lettere at se udviklingen over tid. Som følge af opdelingen af de to sogne er udgangspunktet herfra sat til 2011.

ANTAL INDBYGGERE EFTER SOGN – INDEKSTAL (2011-2018)

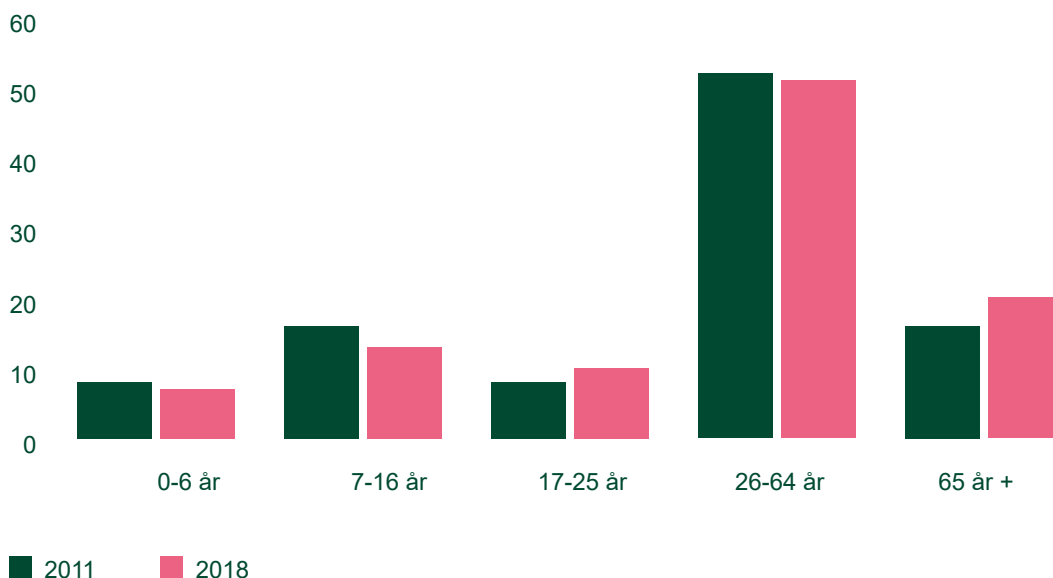
Figuren viser udviklingen i indbyggertallet fra 2011 til 2018 som indekstal. Figuren tager afsæt i indbyggertallene fra 2011 og sætter dem til 100. Hvis indbyggertallet er konstant over hele perioden bliver indekstallet ved med at være 100. Hvis indbygger-

tallet er stigende i forhold til 2011 vil indekstallet være større end 100. Og hvis indbyggertallet er faldende i forhold til 2011 vil indekstallet være mindre end 100.

Grafen med de indekserede tal viser, at Lem Sogn og den østlige del af Velling Sogn er de eneste områder, som har oplevet en befolkningsfremgang i perioden. Særligt hårdt ramt er Højmark, som har mistet 15 % af deres indbyggere i løbet af de syv år. Det er værd at bemærke, at fire af de fem sogne det seneste år har oplevet enten en fastholdelse af borgerne eller en befolkningsfremgang. Det giver håb for fremtiden.

Ud over at se på hvordan antallet af indbyggere har ændret sig, er det også relevant at se på aldersfordelingen og gennemsnitsalderen.

ALDERSGRUPPER FOR ALLE OMRÅDERNE (2011 OG 2018)

Figuren viser hvor stor en andel af det samlede indbyggertal, som hver af de fem aldersgrupper ud-

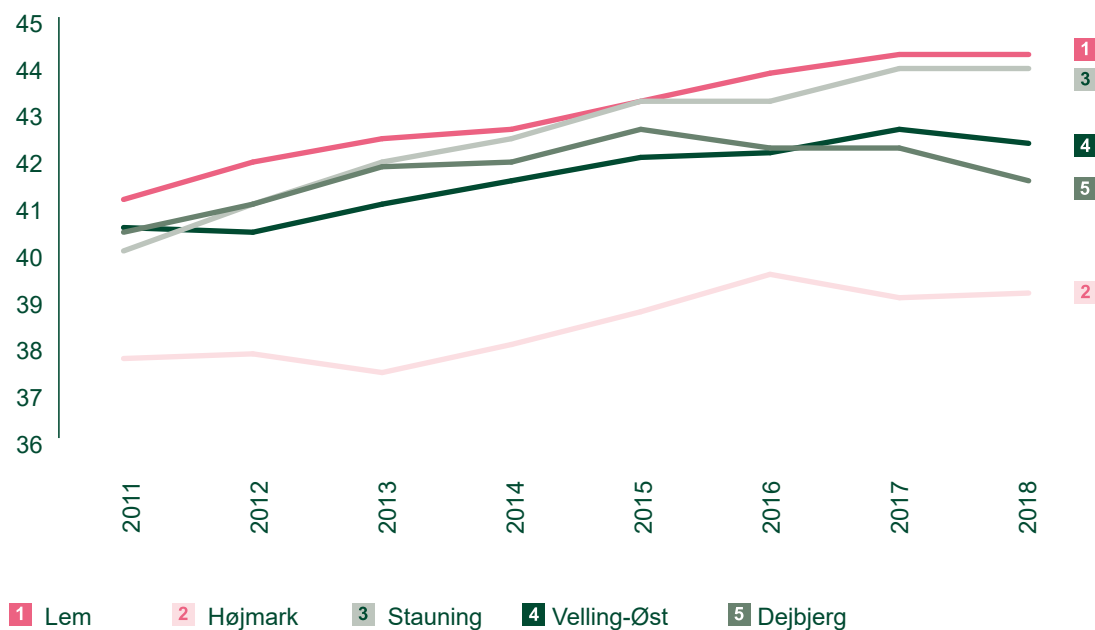
gør. Tallene er beregnet samlet for alle fem sogne i klyngen. Tallene er opgjort i hhv. 2011 og 2018.

Der er i perioden for 2011 til 2018 procentvis blevet færre småbørn (0-6 år), færre børn i den skolepligtige alder (7-16 år) samt færre voksne i den arbejdsdygtige alder (26-64 år). Derimod er der kommet en større andel af unge (17-25 år) og ældre (65+). Faldet af børn (0-16 år) og voksne i den arbejdsdygtige alder samt stigningen af ældre (+65 år) har stor

betydning for den fremtidige kommunale service. Grundlaget for institutioner og skoler bliver mindre, skatteindtægterne færre, og udgifterne til de ældre større. Interessant er det dog, at der er kommet flere unge i alderen 17-25 år, da landdistrikterne ofte kendetegnes ved ikke at kunne holde på de unge, når de skal i gang med en uddannelse.

GENNEMSNITSALDER (2011-2018)

Figuren viser gennemsnitsalderen på indbyggerne i de fem sogne for hvert år i perioden fra 2011 til 2018.

Den samlede gennemsnitsalder i klyngen var i 2011 39,9 år. I 2018 var den steget til 42,2 år. Til sammenligning var gennemsnitsalderen i Danmark i 2011 40,4 år, mens gennemsnitsalderen i 2018 var steget til 41,5 år. Dermed er gennemsnitsalderen over de seneste syv år i klyngen steget med 2,3 år, mens den på landsplan 'kun' er steget med 1,1 år. Borgerne i Højmark har en noget lavere gennemsnitsalder end den øvrige del af klyngen, hvilket kan skyldes et større generationsskifte. I Lem Sogn er gennemsnitsalderen modsat den højeste, hvilket bl.a. skyldes et plejehjem i byen.

Særligt interessant er det dog, at ændringerne fra 2017 til 2018 er positive. To sogne (Lem og Stauning) har fastholdt den samme gennemsnitsalder, to sogne (Dejbjerg og Velling-Øst) har fået en lavere gennemsnitsalder, mens kun Højmark har fået en højere gennemsnitsalder. Sammen med ændringerne i befolkningstallet tyder det på, der blæser en positiv og frisk vind over klyngen.

4.

HVAD MENER BORGERNE

Der er mange aktører involveret i et landsbyklyngesamarbejde. Kommuner, lokale foreninger, institutioner, organisationer og ikke mindst borgerne, som har en helt afgørende betydning for en landsbyklynges udvikling og succes. Det er borgerne, der ved, hvordan hverdagslivet fungerer, og hvilke behov og ønsker der er. Sådan er det også i landsbyklyngen Friskvind.

Til at kortlægge borgernes syn på deres lokalområde er der gennemført en borgerundersøgelse, som er foretaget via en elektronisk spørgeskemaundersøgelse.

Spørgerammen

Borgerundersøgelsen spørger ind til borgernes syn på lokalområdet, deres motiver for at leve og bo der samt deres syn på fremtiden. Ligeledes spørges der eksempelvis ind til potentialer, udfordringer og samarbejde på tværs mellem nabobyerne. Der er i undersøgelsen lagt vægt på de seks fokuspunkter: organisering, kommunikation, involvering, kommunesamarbejde, mødesteder og aktivitetsudbud.

FAKTA OM BORGERUNDERSØGELSEN I LANDSBYKLYNGEN FRISKVIND

Tidsrum

Borgerundersøgelsen er udført i perioden 29. oktober til 25. november 2018.

Kommunikation

Undersøgelsen er foregået elektronisk og sendt ud via e-Boks. Den kunne ligeledes tilgås på klyngens Facebookside. Klyngen har for at sikre en så høj svarprocent som muligt derudover skrevet artikler til de lokale blade og lavet facebookopslag på både egen side og sognenes lokale sider i området. Under fællesspisninger er der blevet oplyst om undersøgelsen, og klyngerådet har personligt opfordret til deltagelse i deres netværk.

Antal besvarelser

I alt har 748 besvaret undersøgelsen. Den er sendt til personer fra 16 år med bopæl i klyngen

og virksomhedsejere med CVR-nummer i området (i alt 3.794). Den samlede svarprocent er derfor 19,7 %.

Køn

Kønsfordelingen blandt respondenterne er meget lige. 51 % er kvinder, mens 49 % er mænd.

Bopæl

Det samlede antal besvarelser er kommet fra følgende områder: Lem (32 %), Højmark (18 %), Stauning (17 %), Velling (14 %) og Dejbjerg (14 %). De resterende 5 % af besvarelserne kommer fra personer, som driver virksomhed i området.

Alder

Gennemsnitsalderen på respondenterne er 53,4 år.

I det følgende kapitel vil borgerundersøgelsens resultater blive fremlagt og gennemgået. Teksten med fed skrift citerer formuleringen fra spørgeskemaun-

dersøgelsen. I parentes (n) er antallet af borgere, der har besvaret spørgsmålet, angivet. Resultaterne er angivet i procent.

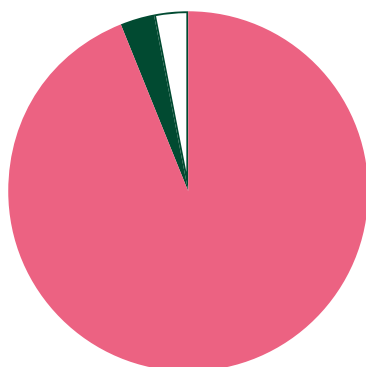
4.1. TILKNYTNING OG TILFREDSHED

Et godt udgangspunkt for udviklingen af en landsbyklynge er at undersøge borgernes tilknytning og tilfredshed med at bo i lokalområdet. Tilknytning til lokalområdet giver folk lyst til at engagere sig i udviklingen, og tilfredshed er med til at fastholde befolkningen.

78 % af respondenterne har boet i klyngen i mere end ti år. 20 % har boet der hele deres liv.

JEG ER TILFREDS MED AT BO I OMRÅDET (N=703)

Helt enig	46 %
Enig	48 %
Uenig	3 %
Helt uenig	0 %
Ved ikke	3 %

Samlet

- Helt enig og enig – 94 %
- Helt uenig og uenig – 3 %
- Ved ikke – 3 %

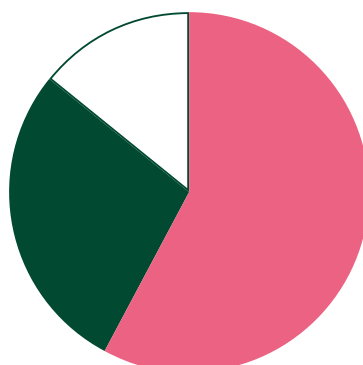
Med 94 % af respondenterne, som er enten helt enige eller enige i udsagnet, er der generelt stor tilfredshed med at bo i området. Dog er der også 3 %, som ikke

er tilfredse, og 3 % som er i tvivl, hvilket er vigtigt at have med i overvejelserne fremadrettet.

Når ovenstående spørgsmål sammenholdes med respondenternes alder, ses det, at tilfredsheden med at bo i området stiger med alderen.

JEG FØLER TILKNYTNING TIL HELE OMRÅDET – LANDSBYKLYNGEN FRISKVIND (N=702)

Helt enig	14 %
Enig	44 %
Uenig	22 %
Helt uenig	6 %
Ved ikke	14 %

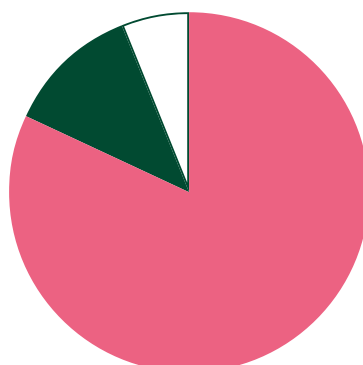
Samlet

- Helt enig og enig – 58 %
- Helt uenig og uenig – 28 %
- Ved ikke – 14 %

Samlet set føler 58 % tilknytning til hele landsbyklyngens område, mens 28 % ikke gør. 14 % er i tvivl.

JEG FØLER TILKNYTNING TIL DET SOGN, JEG BOR I (N=702)

Helt enig	37 %
Enig	45 %
Uenig	9 %
Helt uenig	3 %
Ved ikke	6 %

Samlet

- Helt enig og enig – 82 %
- Helt uenig og uenig – 12 %
- Ved ikke – 6 %

82 % føler tilknytning til det sogn, de bor i. 12 % gør ikke. De sidste 6 % ved det ikke.

Borgernes tilknytning til det sogn, de bor i, er stærkere end til klyngen som helhed. Det er ikke overraskende, da et sogn er en historisk enhed, som de fleste er vokset op med, og klyngen er en

relativ ny enhed. Skal klyngen lykkes som ét samlet fællesskab, skal der arbejdes med at udvikle en følelse af fælles identitet på tværs af de eksisterende sogne- og landsbygrænser.

HVAD ER DE VIGTIGSTE GRUNDE TIL, AT DU BOR, HVOR DU BOR? (MAKS. 3 SVAR) (N=725)

39 % nævner arbejde som den afgørende årsag til, at de bor, hvor de gør. Det stemmer godt overens med den stolte industritradition og de mange virksomheder, der er i klyngen. Kan arbejdspladserne i klyngen opretholdes, vil det have stor betydning for tilflytningen og fastholdelsen for borgerne. Ud over arbejde spiller

også familie og venner i området (32 %), naturkvaliteterne (31 %) og sammenholdet (29 %) en stor rolle for bosætning. Under 'Andet' nævnes bl.a. de gode muligheder for jagt og fiskeri. Flere respondenter er desuden flyttet til området, da de er flyttet permanent i deres sommerhus hele året.

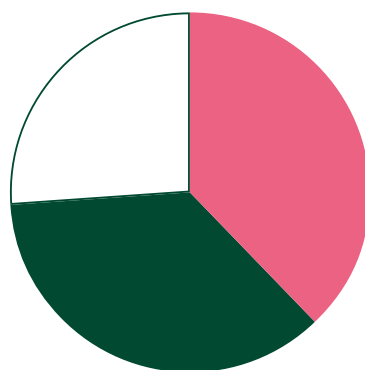

4.2. OPTIMISME

Fra 2011 til 2018 er indbyggertallet som tidligere omtalt faldet med ca. 130 borgere i klyngen. Set i lyset af det er det interessant at undersøge, hvordan borgerne forestiller sig udviklingen i de kommende år.

OM TI ÅR TROR JEG, AT DER BOR FLERE MENNESKER I MIN BY, END DER GØR I DAG (N=696)

Helt enig	11 %
Enig	27 %
Uenig	27 %
Helt uenig	9 %
Ved ikke	26 %

Samlet

- Helt enig og enig – 38 %
- Helt uenig og uenig – 36 %
- Ved ikke – 26 %

38 % tror, at befolkningstallet i klyngen stiger i løbet af de næste ti år. 36 % er uenige, og 26 % ved ikke.

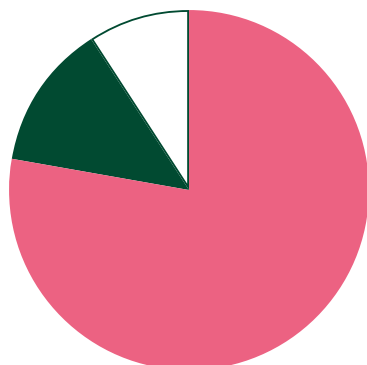
Borgerne er derfor delt i forhold til spørgsmålet, og det bliver interessant at se, hvordan RKSK og landsbyklyngen Friskvind i samarbejde kan udvikle det potentiale, der er i området. Dog er det også interessant, at der blandt befolkningen er en optimis-

me ift. udviklingen i befolkningstallet på baggrund af den noget mere negative forventede befolkningsudvikling for RKSK. Forhåbentligt kan etableringen af klyngen være med til, at borgerne får ret frem for prognoserne.

FOR MIG ER FORDELENE VED AT BO I EN LILLE BY STØRRE END ULEMPERNE (N=696)

Helt enig	31 %
Enig	47 %
Uenig	11 %
Helt uenig	2 %
Ved ikke	9 %

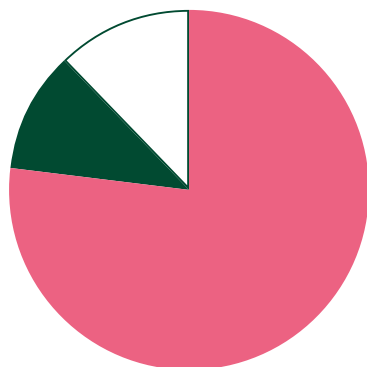
Samlet

- Helt enig og enig – 78 %
- Helt uenig og uenig – 13 %
- Ved ikke – 9 %

Hele 78 % mener, at fordelene ved at bo i en lille by er større end ulemperne. Kun 13 % er uenige i udsagnet.

HVIS JEG BLEV SPURGT, VILLE JEG ANBEFALE ANDRE AT FLYTTE TIL MIN BY (N=696)

Helt enig	31 %
Enig	46 %
Uenig	8 %
Helt uenig	3 %
Ved ikke	12 %

Samlet

- Helt enig og enig – 77 %
- Helt uenig og uenig – 11 %
- Ved ikke – 12 %

På samme måde som ved forrige spørgsmål, er 77 % enige, 11 % er uenige og 12 % ved ikke.

Kan landsbyklyngen Friskvind få ovenstående formidlet videre til potentielt nye tilflyttere, så har de et stærkt argument for bosætning i området. I den forbindelse vil det være relevant at inddrage statistikken om, at 94 % af borgerne er tilfredse med at bo, hvor de bor.

Som ved spørgsmålet angående tilfredsheden med at bo i området, så spiller respondenternes alder også en rolle ved dette spørgsmål. Jo yngre respondenterne er, desto mindre villige er de til at anbefale andre at flytte til deres by.

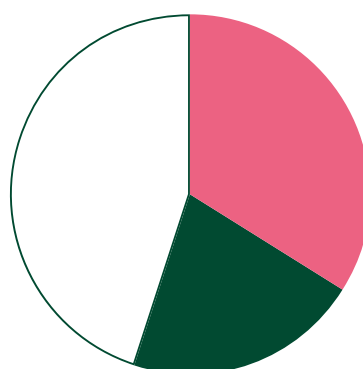
4.3. SAMARBEJDE OG ORGANISERING

Det er organiseringen af samarbejdet mellem landsbyerne, som danner fundamentet for den udvikling, der sker i Friskvind. Målet med organiseringen er at skabe en struktur, der muliggør et samarbejde på tværs. Kun på den måde kan der i fællesskab arbejdes med de langsigtede perspektiver. Derfor vil de øvrige mål ikke kunne opfyldes, medmindre organiseringen er på plads.

På den baggrund er det relevant at se på, hvordan borgerne vurderer det nuværende samarbejde og udgangspunktet for et stærkere samarbejde i fremtiden.

DER ER I DAG ET GODT SAMARBEJDE PÅ TVÆRS AF LANDSBYERNE? (N=677)

Helt enig	3 %
Enig	31 %
Uenig	18 %
Helt uenig	3 %
Ved ikke	45 %

Samlet

- Helt enig og enig – 34 %
- Helt uenig og uenig – 21 %
- Ved ikke – 45 %

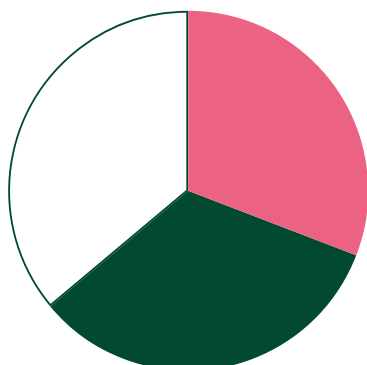
Hele 45 % svarer, at de ikke ved, om samarbejdet på tværs af landsbyerne i dag er velfungerende. Det vidner om et svagt kendskab til de eksisterende

rutiner. 34 % mener, der er et godt samarbejde, mens 21 % er uenige. Alt i alt viser det et broget billede med plads til både forbedring og forandring.

NÅR DER AFHOLDES ARRANGEMENTER I LANDSBYERNE, ER VI GODE TIL AT INFORMERE NABOLANDSBYERNE OM DET (N=677)

Helt enig	3 %
Enig	28 %
Uenig	28 %
Helt uenig	5 %
Ved ikke	36 %

Samlet

- Helt enig og enig – 31 %
- Helt uenig og uenig – 33 %
- Ved ikke – 36 %

En stærkere fælles organisering handler også om at dele viden med nabolandsbyerne. Hertil svarer 36 %, at de ikke ved, om der informeres godt om

arrangementerne. 31 % synes, der sker en deling af viden, mens 33 % mener det modsatte.

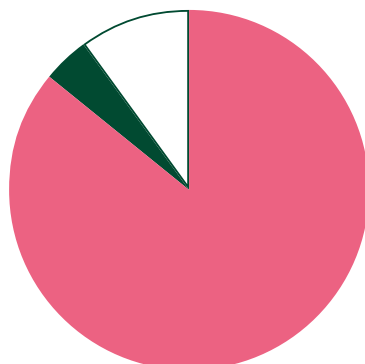
Der er således også her meget delte meninger blandt respondenterne. Det kan på den baggrund konkluderes, at der er et stort forbedringspotentiale,

når 69 % samlet set svarer, at de ikke ved hvordan delingen af information fungerer, eller at den fungerer dårligt.

HVIS VI SKAL OVERLEVE SOM LOKALSAMFUND, ER DET NØDVENDIGT, AT VI SAMARBEJDER TÆT MED DE ØVRIGE LANDSBYER I OMRÅDET (N=696)

Helt enig	37 %
Enig	49 %
Uenig	4 %
Helt uenig	0 %
Ved ikke	10 %

Samlet

- Helt enig og enig – 86 %
- Helt uenig og uenig – 4 %
- Ved ikke – 10 %

86 % af respondenterne er enige i, at et samarbejde på tværs mellem landsbyerne er nødvendigt, hvis landsbyerne fremover skal overleve. Kun 3 % er uenige, og 7 % svarer ved ikke. Der tegner sig

et billede af en gruppe borgere, som mener, at en fælles organisering er nødvendig, hvis de enkelte byer skal overleve.

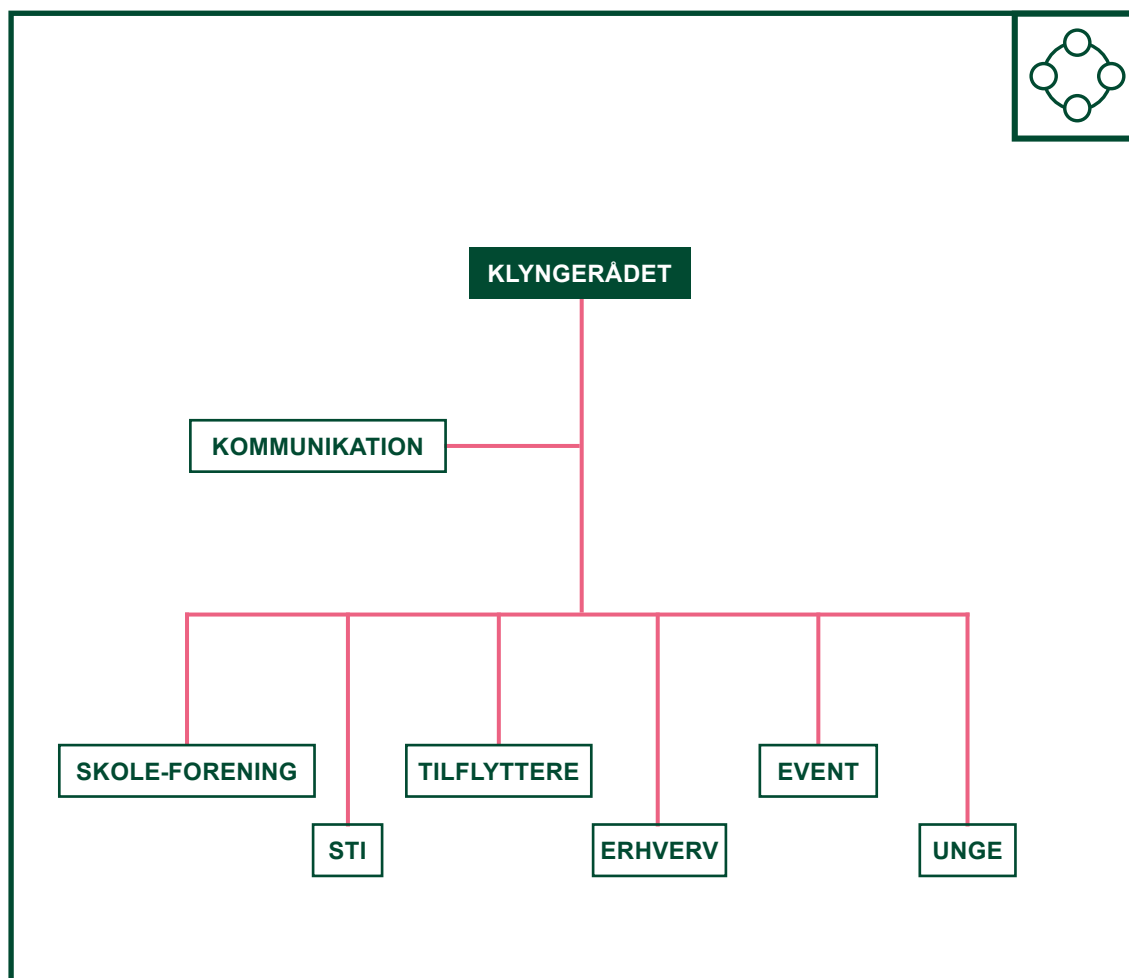
Det er helt afgørende for klyngen, at borgerne bækker op om en stærk koordinering på tværs. Uden borgernes tro på det, vil det ikke være muligt at skabe en stærkt landsbyklynge. 86 % af borgerne bekræfter, at de ser samarbejde som vejen frem, og at landsbyerne står stærkere, når de står sammen. Det giver klyngerådet og projektet som helhed en stor opbakning fremadrettet. Nu gælder det om at fastholde denne holdning hos borgere samt at overbevise de 10 %, som ikke ved, om samarbejde mellem landsbyerne er vejen frem.

Organiseringen i landsbyklyngen Friskvind

Landsbyklyngens organisation består af en styregruppe, som lokalt bliver kaldt for Klyngerådet, samt en række arbejdsgrupper. Klyngerådet består af to repræsentanter fra hvert sogn og én kommunal repræsentant. Alle de fem sogne er repræsenteret i klyngerådet.

Medlemmerne i klyngerådet har alle en relation eller tilknytning til en eller flere arbejdsgrupper i projektet. Der er i skrivende stund etableret syv arbejdsgrupper: Skole-foreningssamarbejde, Kommunikation, Stigruppen, Tilflyttergruppen, Erhvervsgruppen, Eventgruppen og Ungegruppen. Kommunikationsgruppen er i figuren nedenfor placeret over de øvrige arbejdsgrupper, da de alle kan trække på ressourcerne, som er placeret her.

Antallet af arbejdsgrupper og emnerne, grupperne koncentrerer sig omkring, vil variere, som klyngen udvikler sig og efter hvilke frivillige, der er med i projektet.

4.4. KOMMUNIKATION

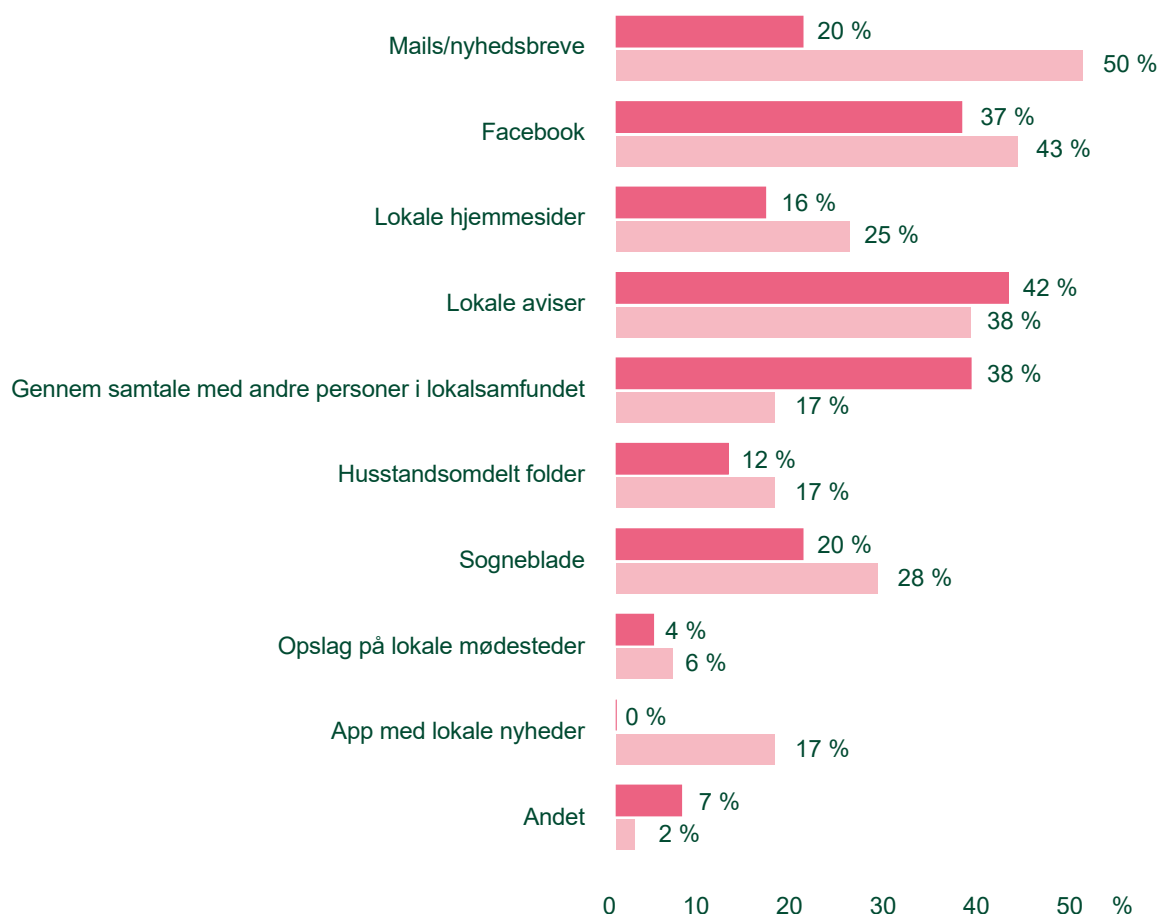
En god og tværgående kommunikation er med til at styrke de enkelte landsbyer og klyngen som en helhed. Derfor er en forbedret og koordineret kommunikationsindsats meget vigtig i klyngesamarbejdet.

Ved at kende borgernes foretrukne måder at søge informationer om lokalområdet på, kan klyngen, kommunen og foreningerne i området få inspiration til, hvordan de bedst kommunikerer med borgerne i landsbyklyngen Friskvind. Derfor bliver de i undersøgelsen spurgt ind til deres nuværende vaner og fremtidige ønsker, når de søger informationer.

68 % af respondenterne havde hørt om landsbyklyngen Friskvind, før de deltog i borgerundersøgelsen. Klyngerådet har derfor gjort et godt stykke arbejde i forhold til at udbrede kendskabet til klyngen. De 68 % blev efterfølgende spurgt til, hvorfra de havde hørt om klyngen. Alle respondenter blev ligeledes spurgt til, hvordan de fremadrettet ønsker at indhente oplysninger om lokale forhold.

HVOR HAR DU HØRT OM LANDSBYKLYNGEN? (N=462) ■

HVORDAN FORETRÆKKER DU FREMADRETTET AT INDHENTE OPLYSNINGER OM LOKALE FORHOLD? (MAKS. 3 SVAR) (N=672) ■

Når borgerne skal angive, hvorfra de har hørt om klyngesamarbejdet, peger de fleste på lokale aviser (42 %), samtale med andre personer fra lokalsamfundet (38 %), og Facebook (37 %). Under 'Andet' nævner flere respondenter, at de har deltaget i opstartsmøder i Velling og på Fjordvang Efterskole, og flere andre nævner, at de har deltaget i fællesspisning i forsamlingshuset og på Dejbjerg Efterskole.

Fremadrettet foretrækker borgerne i stigende grad at holde sig orienteret om udviklingen i lokalområdet via mails/nyhedsbreve (50 %), Facebook (43 %), lokale aviser (38 %), sogneblade (28 %) og lokale hjemmesider (25 %).

Ovenstående viser et broget, men meget specifikt informationsbehov blandt borgerne, som klyngen i fremtiden kan målrette deres budskaber ud fra. Eksempelvis må det være en klar anbefaling, at der etableres en form for et nyhedsbrev fra klyngen, da halvdelen af respondenterne ønsker dette. Ligeledes er det vigtigt, at der løbende formidles nyheder og anden information fra klyngen via Facebook, lokale aviser, sogneblade og en fælles hjemmeside. Derudover må det på baggrund af succesen fra de indledende fællesmøder også være en anbefaling, at klyngens borgere fortsat kan samles på den måde. Det vil samtidigt være med til at udbrede kendskabet til klyngen yderligere, og det vil være et godt sted at starte rekrutteringen til de arbejdsgrupper, som med tiden bliver nedsat i forbindelse med klyngeprojektet.

Landsbyklyngen Friskvind er allerede godt i gang med flere af de anbefalede kommunikative løsninger. Der arbejdes i skrivende stund (februar, 2019) med etableringen af en fælles hjemmeside (www.friskvind.dk), og Facebooksiden @Friskvind er blevet oprettet.

Klyngen har udbredt kendskabet til deres arbejde gennem en række forskellige tiltag: Bl.a. har næsten alle borgerne i klyngen modtaget en invitation til et borgermøde. De frivillige husstandsomdelte invitationen, hvilket gjorde, at over 150 personer mødte op til mødet. Der er desuden lavet en aftale med lokalposten, således at der hver anden måned udsendes en artikel/reklame, som fortæller om klyngens arbejde. Ligeledes har Facebook også her spillet en stor rolle.

"Mødestederne er alle gode måder at styrke fællesskabet på tværs af landsbyerne, men kun hvis man ved, hvad der foregår i de andre byer. Jeg bor i Lem og hører aldrig om hvad der sker i Stauning, Dejbjerg og Velling."

Borger fra Lem, Borgerundersøgelsen.

4.5. FRIVILLIGHED OG BORGERINVOLVERING

En stærk landsbyklynge vokser frem af engagerede borgere, som involverer sig og vil yde en frivillig indsats.⁹ Uden et stærkt frivilligt engagement er det vanskeligt at skabe udvikling i landsbyklyngen. Det er derfor vigtigt at kortlægge kulturen og motivationen for frivilligt arbejde, da det giver klyngen et vigtigt redskab til at motivere nye frivillige.

93 % af respondenterne mener, det er nødvendigt, at borgerne involverer sig aktivt, hvis landsbyerne skal overleve. Det viser, at borgerne er meget bevidste om deres afgørende rolle i forhold til landsbyernes overlevelse. Det er derfor et vigtigt argument i den fremtidige rekruttering af nye frivillige.

I dag er det 46 % af respondenterne, som laver frivilligt arbejde. Det er fem procentpoint mere end på landsplan, hvor 41 % af befolkningen deltager i frivilligt arbejde.¹⁰

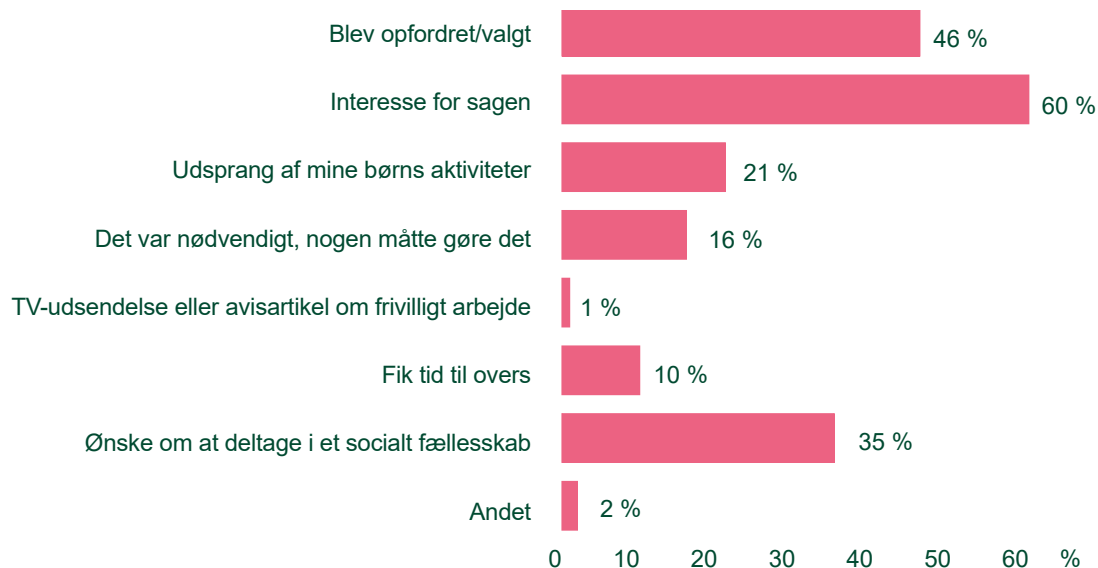
80 respondenter giver direkte udtryk for, at de gerne vil kontaktes med henblik på at høre mere om mulighederne for at blive frivillig i klyngen. Det giver

klyngen et skub fremad i arbejdet med at engagere borgerne, og det viser, at der er et potentiale for at involvere endnu flere i den lokale udvikling.

De 80 borgere er blevet inviteret til en infoaften, hvor projektet, klyngerådet og de syv arbejdsgrupper vil blive præsenteret. Her vil de potentielle nye frivillige have mulighed for at stille spørgsmål til arbejdsgrupperne og lytte med på deres arbejde. Desuden er der sat kryds i kalenderen til endnu en fælles arbejdsaften, hvor alle grupperne samles under samme tag for at arbejde videre med projekterne. Alle de nye frivillige vil også her få mulighed for at blive klogere på arbejdet i de enkelte grupper. Forhåbentligt kan det give frisk energi at blande både de gamle og de nye frivillige under samme tag. Og forhåbentligt vil nye frivillige komme til og nye arbejdsgrupper blive dannet.

Ved at kende til folks motivationsfaktorer for at lave frivilligt arbejde, er det lettere at få nye med. Derfor bliver de borgere, som svarer, at de deltager i frivilligt arbejde, spurgt til deres baggrund herfor.¹¹

HVAD FIK DIG I GANG MED DET FRIVILLIGE ARBEJDE? (N=310)

Respondenterne motiveres først og fremmest af en interesse for sagen (60 %). Herefter kommer det, at

de blev opfordret/valgt til det (46 %), og deres ønske om at deltage i et socialt fællesskab (35 %).

Jo bedre klyngen kender borgernes motivationsfaktorer, desto bedre kan de henvende sig til nye frivillige og invitere dem ind i samarbejdet. Med

udgangspunkt i ovenstående kan det derfor konkluderes, at det i rekrutteringen af frivillige i landsbyklyngen Friskvind er afgørende, at de har interesse for

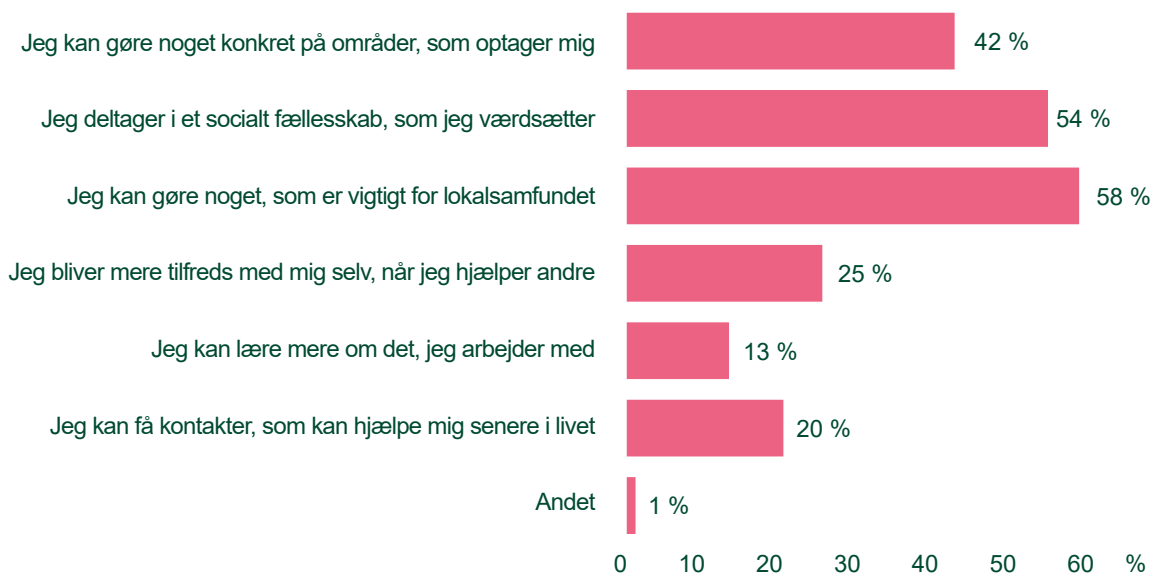
sagen, at de bliver opfordret til at engagere sig, og at det sociale fællesskab prioriteres. Der ligger derfor en vigtig opgave for klyngen i at få bragt disse elementer i spil, da det kan have betydning, når der skal rekrutteres nye frivillige.

Ifølge en landsdækkende undersøgelse på området, så angiver 46 %, at baggrunden for at påbegynde et frivilligt engagement udsprang af deres egen interesse.¹² I Klyngen er der altså flere frivillige, som begyndte deres engagement på grund af deres egen

interesse for sagen. Det kan derfor anbefales, at Friskvind opfordrer områdets borgere til at bidrage med deres specifikke kompetencer inden for områder, som interesserer dem.

Ser vi overordnet på begrundelserne for at arbejde frivilligt, er det ikke kun anledningerne og motivationen til at komme i gang, der er interessant. Hvad der motiverer frivillige, og hvad deres udbytte er, når de har fået foden indenfor, er både interessant og vigtigt, blandt andet i et fastholdelsesøjemed.

HVAD GIVER DET DIG AT LAVE FRIVILLIGT ARBEJDE? (N=309)

At gøre noget, som er vigtigt for lokalsamfundet (58 %), og at deltage i et socialt fællesskab (54 %) er klart det mest betydningsfulde udbytte ved at lave frivilligt arbejde for borgerne i landsbyklyngen

Friskvind. Derudover har det også betydning at gøre noget konkret på områder, som optager den enkelte (42 %).

Det er interessant, at respondenterne i så udpræget grad peger på det sociale fællesskab som et afgørende aspekt og udbytte ved frivilligt arbejde, mens det har mindre betydning for motivationen for at påbegynde det frivillige engagement.

Det er ligeledes interessant, at når man først er kommet i gang med frivilligt arbejde, så er fællesskabet og det at gøre en indsats til fordel for lokalsamfundet vigtigere, end det fx er at lære noget om det, man arbejder med. Det skal klyngen derfor forsøge at skabe de optimale rammer for.

Et sidste interessant aspekt ved ovenstående er i denne sammenhæng det, at respondenterne peger på muligheden for at gøre noget for lokalsamfundet, som det mest afgørende udbytte af deres frivillige engagement. Det er jo netop det, som er landsbyklyngens rolle. Sammenlignes dette med en landsdækkende undersøgelse, træder pointen endnu tydeligere frem. Hvor det her er det, der her giver det største udbytte, så er det i de landsdækkende undersøgelser det, som giver det tredje højeste udbytte.¹³ På den måde viser respondenternes besvarelser, at lysten til et lokalt engagement er større i klyngen end på landsplan. Det giver et godt afsæt for det fremadrettede arbejde.

4.6. KOMMUNESAMARBEJDE

På trods af den borgerdrevne tilgang i projektet spiller samarbejdet med kommunen en vigtig rolle. I klyngerådet deltager en kommunal repræsentant fra RKSK på møderne, og kommunen fungerer som økonomisk bidragsyder til klyngen. Uden kommunens opbakning kan landsbyklyngen Friskvind derfor ikke etableres.

I RKSK er der foruden Friskvind yderligere to landsbyklynger: VestRum, som var en del af Pilotprojekt Landsbyklynger, og Bedst mod West, der ligesom Friskvind er en del af kampagnen Landsbyklynger. Det viser, at kommunen tror på klyngetanken og arbejder ud fra idéen om, at landsbyer står stærkere, når de står sammen.

Landdistriktspolitik 2015-2018¹⁴

Idéerne bag landsbyklyngesamarbejdet ligger ligeledes godt i tråd med landdistriktspolitikken i RKSK. Målene for landdistriktspolitikken i kommunen er bl.a. at skabe vækst i antallet af borgere i kommunens landdistrikter og at øge borgernes velfærd og livskvalitet. For at nå målene i landdistriktspolitikken operer RKSK med tre overordnede temaer, hvoraf særligt de to sidste falder godt i tråd med etableringen af landsbyklynger:

- (1) Vi vil skabe forståelse for det gode, sunde og trygge liv i balance i landdistrikterne.
- (2) Vi vil skabe gode rammer for samarbejde og fællesskab om at udvikle og udnytte landdistrikternes særlige muligheder og styrker.
- (3) Vi skaber relationer og samarbejde i og mellem sogne og landsbyer og centerbyer.

Men hvordan beskriver RKSK selv deres syn på borgerinddragelse og samskabelse, som er nogle af nøgleordene i landsbyklyngekampagnen?

Politik for Det Gode Liv 2015-2018¹⁵

I kommunens overordnede Politik for det Gode Liv, står der bl.a.:

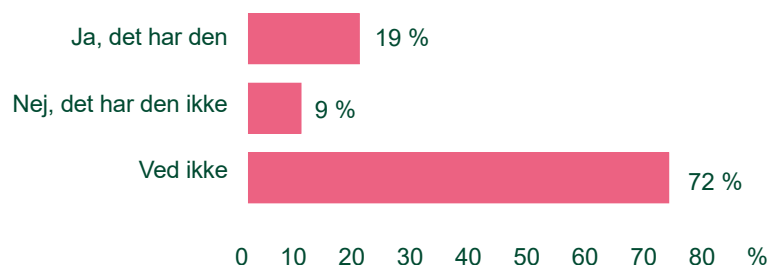
Sammen skaber vi rum, hvor relationer bliver knyttet og benyttet. Vi bidrager aktivt til løsninger, der udvikler fællesskaber på tværs af kommunen. Vi støtter initiativer, der fremmer rummelighed, tryghed og gæstfrihed.

Det er altså hverken kommunen eller borgerne selv, der skal skabe og udvikle lokalsamfundene. Det er noget, som foregår i fællesskab og i samarbejde. Dette underbygges i flere af de målsætninger, som er beskrevet i Politik for Det Gode Liv 2015-2018. En af de overordnede målsætninger lyder, at borgernes ressourcer er et aktiv. Som uddybende målsætninger hertil nævnes, at:

- (1) Vi (RKSK, red.) fremmer borgernes muligheder for at tage ansvar for eget liv.
- (2) Velfærdsopgaverne bliver løst i samarbejde med borgere, pårørende, frivillige og/eller foreninger.
- (3) Ildsjælenes initiativer for fællesskaber og nye løsninger bliver værdsat.

Det er altså tydeligt, at RKSK har en målsætning om, at borgerne skal inddrages i kommunens landdistriktsudvikling, og at de prioriterer samarbejdet med borgerne. For at kortlægge borgeres kendskab til de kommunale ambitioner om borgerinddragelse, bliver respondenterne i spørgeskemaet spurgt hertil.

VED DU, OM RKSK HAR BESKREVET, HVORDAN DEN SER OG VÆGTER SAMARBEJDER MELLEML BORGERE OG KOMMUNE? DET KAN FX VÆRE I EN POLITIK, DER BESKRIVER SAMARBEJDET MED BORGERNE (N=668)

72 % ved ikke, hvad der er beskrevet i forhold til kommunens syn på samarbejdet med borgerne. Af de resterende tror to ud af tre, at kommunen har

beskrevet det, mens den resterende tredjedel tror det modsatte.

Trods de førnævnte politikker er det langt fra alle borgere, der er klar over, hvordan man kan få indflydelse på den lokale udvikling. Resultatet er ganske interessant, da så mange respondenter reelt ikke er klar over, i hvilken grad samarbejdet mellem borgere og kommune er prioriteret, og hvad rammerne for det er fra kommunens side.

RKSK er som tidligere skrevet repræsenteret i klyngerådet, og det bliver derfor en vigtig opgave at få kommunikeret, at klyngesamarbejdet er et aktivt og strategisk vigtigt samarbejde mellem borgere og kommune. Både til de frivillige, men også til de borgere, som ikke deltager i klyngesamarbejdet.

4.7. MØDESTEDER

Mødesteder har stor betydning for hverdagslivet. Ofte bliver et mødesteds betydning først synlig, når det lukker eller bliver nedlagt. Ikke blot forsvinder der et sted med en funktion, der forsvinder også et rum for socialt samvær. I dagligdagen styrker mødesteder det personlige netværk og fællesskabet blandt borgerne. Mødesteder har således stor betydning for den enkeltes sundhed og velbefindende. Sådan er det også for borgerne i landsbyklyngen Friskvind.

I forskningen omkring landsbyklynger skelner man mellem tre typer af mødesteder: (1) formelle mødesteder, (2) uformelle mødesteder og (3) tredje mødesteder.¹⁶

FORMELLE MØDESTEDER

Formelle mødesteder er designet oppefra til bestemte aktiviteter. Man mødes med en forventning om et forudbestemt læringsudbytte, og det er planlagt, hvad man mødes om. Deltagerne har derfor en formel rolle som eksempelvis menighedsmedlem, elev eller foreningsmedlem.

Eksempler på disse mødesteder er kirken, skolen eller hallen.

UFORMELLE MØDESTEDER

Uformelle mødesteder er skabt nedefra gennem hverdagslivet. Man kommer oftest med et formål, men man mødes tilfældigt og snakker om løst og fast. Der er ikke et forudbestemt læringsudbytte.

Eksempler på disse mødesteder er købmanden, stranden og genbrugsstationen.

TREDJE MØDESTEDER

Tredje mødesteder er steder, hvor det sociale samvær er det primære formål. Det er ikke forudbestemt, hvad læringsudbyttet er.

Eksempler på tredje mødesteder er forsamlingshuset, kroen og den årlige sommerfest.

Styregruppen har lavet en kortlægning af alle klyngens mødesteder. Kortlægningen deler mødestederne op for de enkelte byer, og mødestederne bliver ligeledes inddelt i en række kategorier. Kortlægningen kan ses på hjemmesiden www.friskvind.dk.

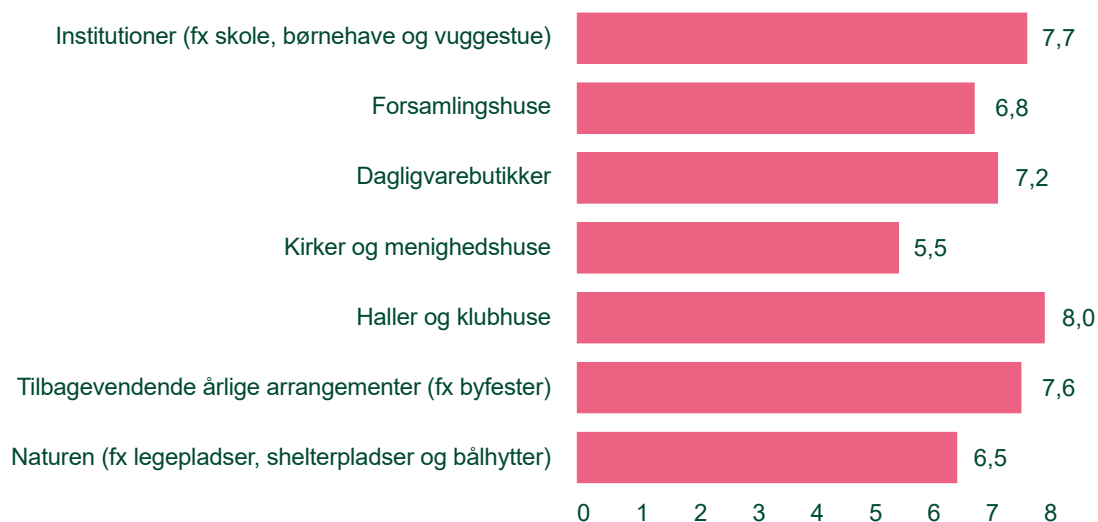
”Samarbejde på tværs af landsbyerne om at afholde kulturarrangementer i forsamlingshuse, haller eller andre lokaler kunne skabe stærke fælles projekter, og i fællesskab ville landsbyerne kunne løfte nogle flotte arrangementer. Dermed kunne disse faciliteter også få karakter af kulturhuse.”

Borger fra landsbyklyngen Friskvind,
Borgerundersøgelsen.

HVILKE MØDESTEDER HAR POTENTIALE TIL FREMADRETTET AT STYRKE FÆLLESSKABET PÅ TVÆRS AF LANDSBYERNE? (N=647)

Borgerne bliver i spørgeskemaundersøgelsen bedt om at vurdere en række mødesteders betydning for fællesskabet. De skal svare på en skala fra 0-10,

hvor 0 styrker fællesskabet mindst og 10 styrker fællesskabet mest.

0 Styrker fællesskabet mindst.
10 styrker fællesskabet mest.

Tabellen viser de forskellige typer af mødesteder og den gennemsnitsvurdering, som borgerne giver dem i spørgeskemaet. Haller og klubhuse (8,0) vurderes af borgerne til at have den største betydning som et fælles mødested. En del af de øvrige mø-

desteder vurderes dog også til at have stor betydning i den forbindelse. Særligt Institutioner (7,6) og Tilbagevendende årlige begivenheder (7,6). Kirker og menighedshuse (5,5) vurderes til at have mindst betydning.

Respondenterne har ligeledes mulighed for at nævne andre mødesteder, som de mener kan styrke fællesskabet på tværs i Friskvind. Her nævnes eksempelvis et fælles mødested for borgere i alle aldre, hvor man kan mødes uformelt til en kop kaffe, koncerter, uformelle vandre- og cykleklubber og meget andet.

I forhold til de tre typer mødesteder, så er haller og klubhuse samt institutioner eksempler på formelle mødesteder, hvor man mødes med en forventning om et forudbestemt læringsudbytte. Den type mødested er vigtig for lokalsamfundet, da det hænger sammen med et grundlæggende behov for at få

hverdagen til at fungere. Dagligvarebutikker er et eksempel på et uformelt mødested, hvor man mødes tilfældigt med et bestemt formål, mens tilbagevendende årlige arrangementer er eksempler på 'tredje mødesteder'. Det betyder, at det sociale samvær er i fokus, at det er lidt tilfældigt, hvem man møder, og hvad man taler om. I den type mødested ligger der et frirum og en åbenhed i forhold til at møde andre mennesker.

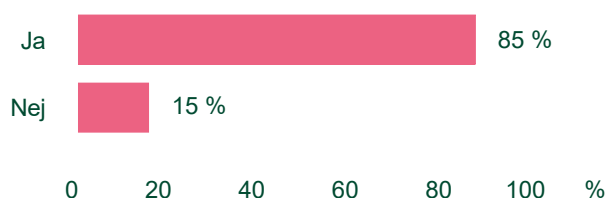
Fremadrettet skal landsbyklyngen Friskvind arbejde med at tilpasse særligt de formelle mødesteder, så de i stadig højere grad kan fungere som tredje mødesteder, der samler befolkningen på tværs.

4.8. AKTIVITETSUDBUD

Fritidslivet har stor betydning for danskerne. Det gode liv på landet hænger sammen med et aktivt liv med mulighed for fritidsaktiviteter. Gode aktivitetstilbud er med til at gøre et område attraktivt, og det både tiltrækker og fastholder borgere. Målet har derfor været at kortlægge det nuværende aktivitetsudbud, samt at undersøge hvad borgerne i landsbyklyngen Friskvind ser af behov i forbindelse med fritidsaktiviteter i fremtiden.

På en rangliste over den bedste facilitetsdækning i Danmark inden for idrætsfaciliteter ligger RKSK på en meget flot 5. plads.¹⁷ Dækningen bliver målt ud fra antallet af faciliteter i forhold til indbyggertallet. I landdistrikterne ses det ofte, at borgerne har længere til idrætsfaciliteterne mod til gengæld ikke at være så mange om at dele dem.

ER DU TILFREDS MED UDBUDET AF FRITIDS- OG AKTIVITETSTILBUD I DIT LOKALOMRÅDE? (N=643)

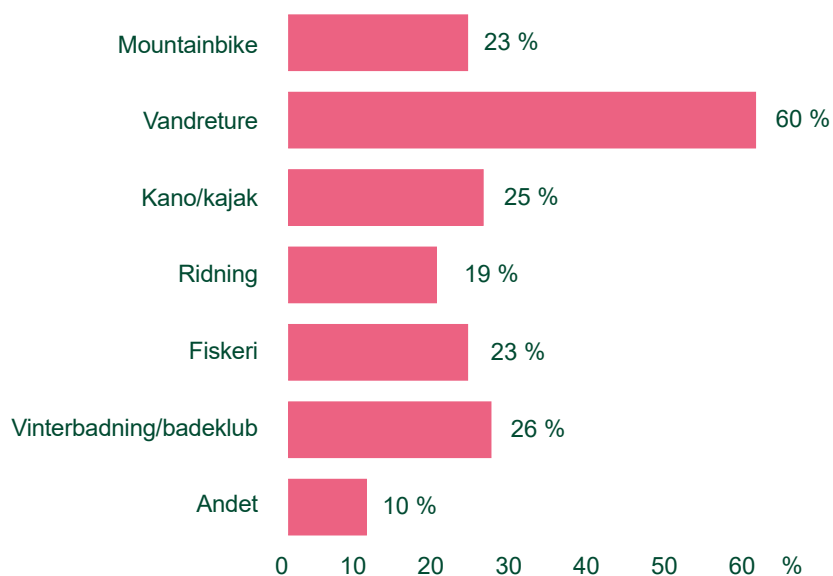
85 % af respondenterne er tilfredse med det fritids- og aktivitetsudbud, der findes i lokalområdet. Men

der er dermed samtidigt også 15 %, som ikke er tilfredse.

Respondenterne bliver i forlængelse af tilfredsheden spurgt til, om de har forslag til nye aktiviteter. Forslagene fordeler sig på tre overordnede kategorier: Natur og outdoor, Idræt og motion samt Kultur.¹⁸

NATUR OG OUTDOOR (N=270)

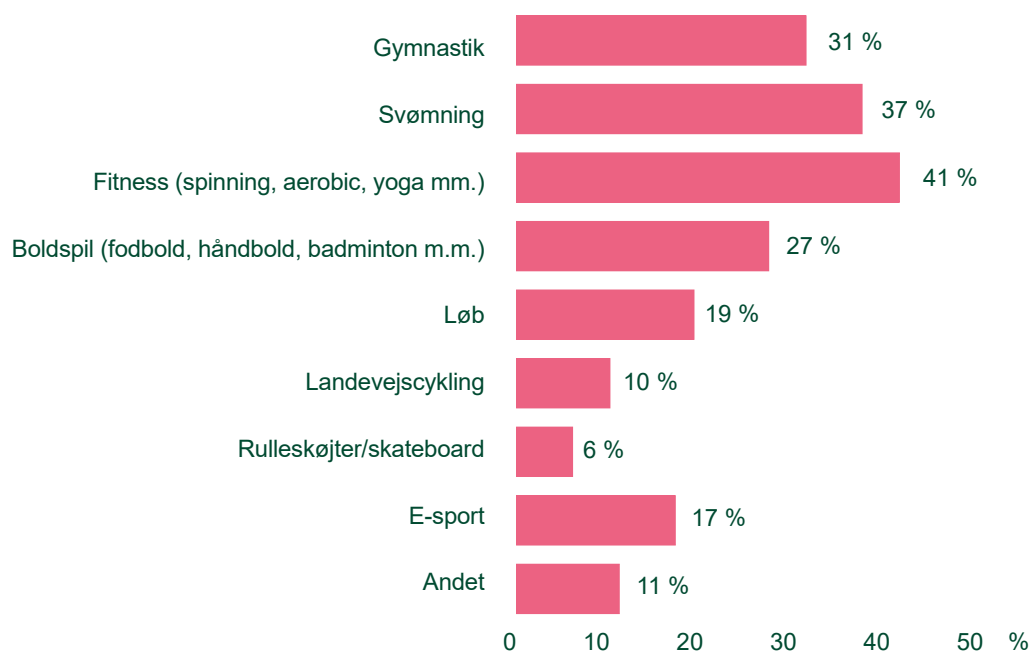

Inden for Natur og outdoor er vandreture (60 %) den store højdespringer. Under 'Andet' nævnes eksempelvis afmærkede vandre-, løbe-, cykel- og ridesti-

er og kort, som viser ruterne, samt flere guidede naturoplevelser.

IDRÆT OG MOTION (N=234)

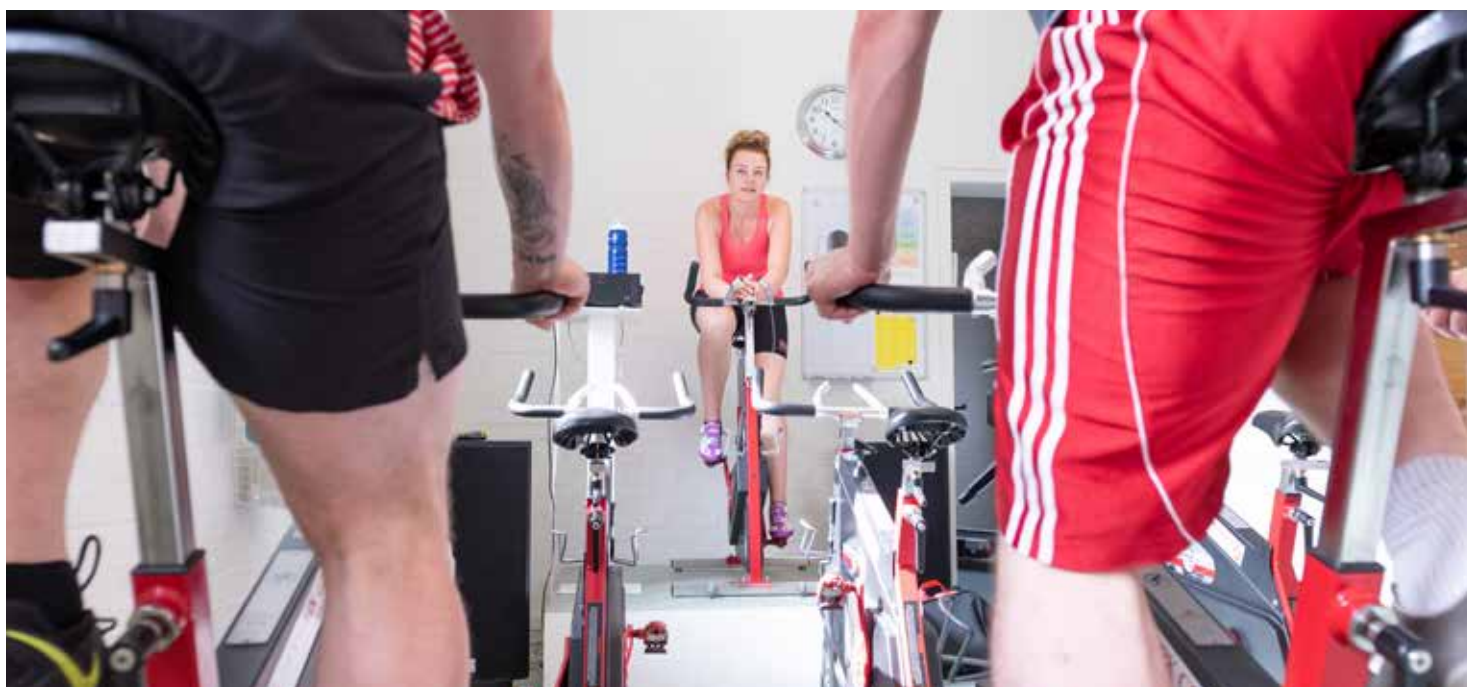

Inden for Idræt og motion er det fitnessaktiviteter (41 %), som efterspørges af flest respondenter.

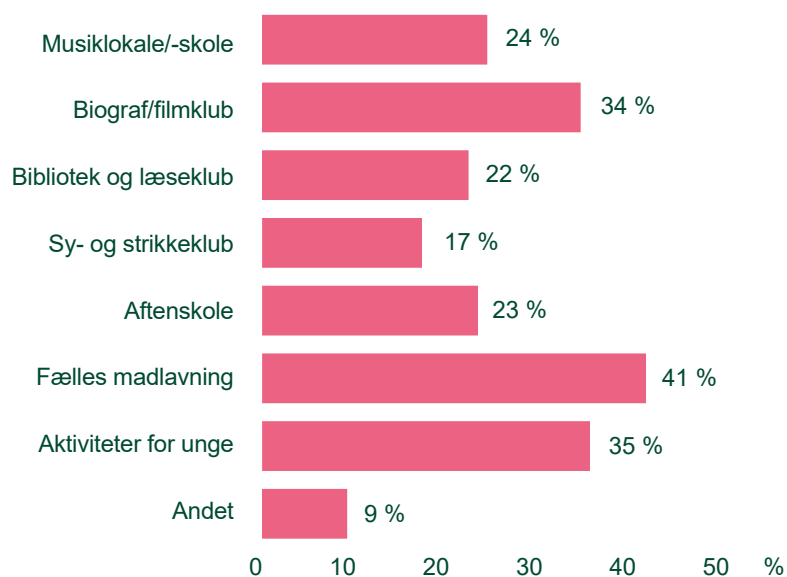
Under 'Andet' nævnes bl.a. motion for begyndere, udendørs motionsaktiviteter og dans.

Det er i klyngen allerede etableret kontakt med DGI Vestjylland. Det anbefales, at klyngen og landsdelsforeningen i fællesskab får lagt en plan for, hvordan borgernes ønsker til aktiviteter kan imødekommes

i Friskvind. DGI Vestjylland vil ligeledes være en stærk medspiller i forhold til at udvikle samarbejdet mellem idrætsforeningerne i området.

KULTUR (N=296)

Inden for Kultur efterspørges en bred vifte af aktiviteter. Størst er efterspørgslen efter fælles madlav-

ningsaktiviteter (41 %). Under 'Andet' nævnes flere fælles foredrag, korsang og fælleshaver.

Forslagene til nye aktiviteter inden for både Natur og outdoor, Idræt og motion samt Kultur er alle afhængige af respondenternes alder. For respondenter under 30 år efterspørges der eksempelvis i langt højere grad vinterbadning (41 %) og kajak (38 %) og ikke overraskende aktiviteter for unge (58 %). I modsætning hertil er der for respondenter over 60 år en endnu større efterspørgsel efter for eksempel vandreture (78 %) og aftenskole (36 %).

Med udgangspunkt i ovenstående anbefales det klyngen, at den som det første arbejder særligt målrettet med at etablere afmærkede stisystemer rundt i naturen til for eksempel vandring, ridning, løb, mountainbike og landevejscykling.

Ét er, hvilke aktiviteter der efterspørges i klyngen. Noget andet er, hvilke aktiviteter der kan være med til at samle klyngen på tværs af de enkelte landsbyer.

HVILKE ARRANGEMENTER ER BEDST TIL AT SAMLE BORGERNE PÅ TVÆRS AF KLYNGEN? (MAKS. 3 SVAR) (N=630)

Respondenterne fremhæver særligt Festivaler og kulturdage (49 %), Sportsstævner og konkurrencer

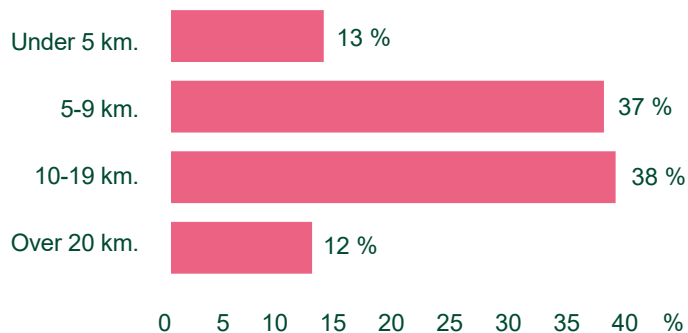
(45 %) og Årstidsfester (43 %) som de mest oplagte aktiviteter at samles om på tværs af landsbyerne.

Et vigtigt element, hvis eksempelvis aktiviteter og foreningstilbud skal tænkes på tværs af de enkelte byer, er, at borgerne er villige til at transportere sig rundt i klyngen. Respondenterne bliver derfor spurgt til, (1) hvor langt de er villige til at transportere sig for at deltage i deres fritidsinteresser, (2)

om de er klar til at støtte op om aktiviteter uden for deres egen lokalområde, men inden for klyngens geografi, og (3) hvorvidt de er klar til at lade deres børn deltage i aktiviteter uden for deres lokalområde, men inden for klyngens geografi.

HVOR LANGT ER DU VILLIG TIL AT TRANSPORTERE DIG TIL DIN FRITIDSINTERESSE? (N=633)

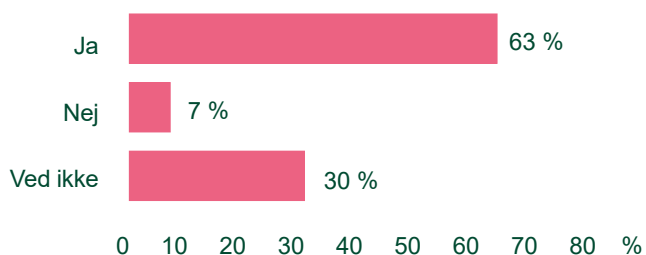

Samlet set er 87 % af respondenterne villige til at bevæge sig over 5 km for at komme til deres fritidsinteresser. 50 % vil bevæge sig mere end 9 km.

Der er blandt borgerne generelt en udpræget villighed til at transportere sig rundt i klyngen efter de rette aktivitetstilbud og fritidsinteresser.

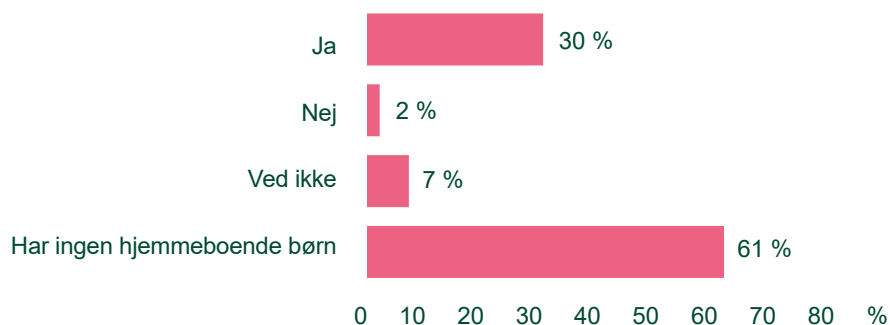
ER DU KLAR TIL AT STØTTE OP OM AKTIVITETER UDEN FOR DIT EGET LOKALOMRÅDE, MEN INDEN FOR KLYNGENS GEOGRAFI (N=633)

63 % er villige til at støtte op om fælles aktiviteter i klyngen, som ligger uden for deres eget lokalområde.

ER DU KLAR TIL AT LADE DINE BØRN DELTAGE I AKTIVITETER UDEN FOR DIT EGET LOKALOMRÅDE, MEN INDEN FOR KLYNGENS GEOGRAFI (N=633)

Tre ud af fire, som kan besvare spørgsmålet, er villige til at lade deres børn deltage i fælles aktiviteter i klyngen, som ligger uden for deres eget lokalområde.

de. Hele 61 % har ikke hjemmeboende børn og kan derfor ikke besvare spørgsmålet.

Der er ca. 15 km på tværs af klyngen. Det betyder, at hvis flest muligt skal deltage i fælles arrangementer, så skal de placeres centralt i klyngen. På den måde vil transporten sjældent være en udfordring, da 87 % altså er villige til at bevæge sig mere end 5 km.

Værd at bemærke er det i denne forbindelse også, at kun 7 % ikke vil deltage i aktiviteter uden for deres eget lokalområde, og at kun 2 % ikke vil lade deres børn deltage i aktiviteter uden for deres eget lokalområde. Alt i alt giver ovenstående en stor opbakning til fælles aktiviteter på tværs af landsbyklyngen Friskvind.

5.

FREMTIDS- PERSPEKTIVER

Som rapporten tidligere har konkluderet, så er borgerne i landsbyklyngen Friskvind klar over, at de er nødt til at samarbejde på tværs af landsbyerne, hvis de enkelte lokalsamfund skal overleve. Borgerne er også klar over, at deres engagement spiller en

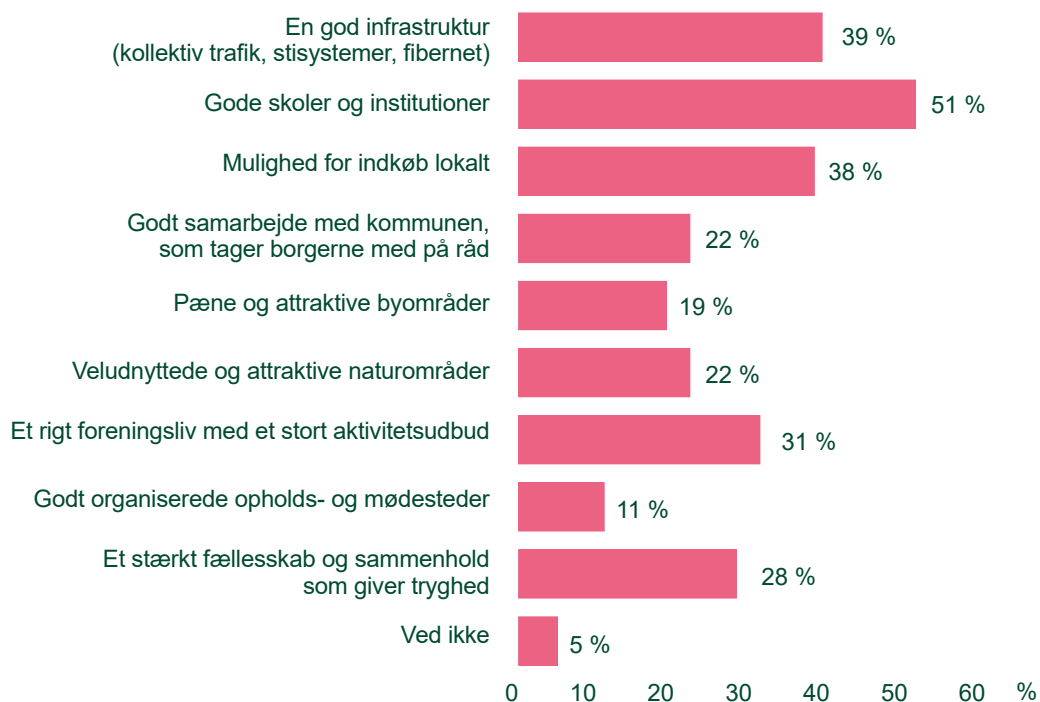
afgørende rolle, hvis det skal lykkes. Opgaven bliver derfor nu, at få skabt et bredere engagement. Rapportens sidste kapitel vil her beskrive klyngens fremtidsperspektiver på baggrund af borgerundersøgelsen og de første fire kapitler.

5.1. FOKUSPUNKTER I FREMTIDEN

For at blive klogere på hvilke fokuspunkter, klyngen skal arbejde videre med fremadrettet, bliver borgerne spurgt om deres mening hertil.

HVILKE FOKUSPUNKTER SYNES DU, LANDSBYKLYNGEN FRISKVIND SKAL SAMARBEJDE OM FREMADRETTET? (MAKS. 3 SVAR) (N=629)

Gode skoler og institutioner (51 %) er det vigtigste punkt for klyngen at samarbejde om fremadrettet. Derudover er også En god infrastruktur (39 %) og

Mulighed for indkøb lokalt (38 %) oplagte emner at samarbejde om.

Det er dog også værd at nævne de næste emner på listen: Et rigt foreningsliv med et stort aktivitetsudbud (31 %) og Et stærkt fællesskab og sammenhold som giver tryghed (28 %). Hvor de tre førnævnte er emner, der alle er langsigtede og som kræver, at kommunen er indblandet, så er de næste to noget, som klyngen selv kan tage fat i, og hvor der kan opnås resultater på kortere sigt.

På samme måde som efterspørgslen efter fritids- og aktivitetstilbud er afhængig af respondenternes alder, ligeledes er prioriteringen af fokuspunkter fremadrettet det. Eksempelvis prioriterer 59 % af respondenterne under 40 år skoler og institutioner, mens muligheden for indkøb lokalt en højere prioritet, desto ældre respondenterne er.

5.2. DET VIDERE ARBEJDE MED LANDSBYKLYNGEN

Erfaringerne fra andre landsbyklynger viser, at når det lykkes at etablere en stærk landsbyklynge, så er organiseringen på plads, kommunikationen binder områderne sammen, og involveringen af borgerne sker bredt.¹⁹ Alt det er klyngerådet i Friskvind allerede godt i gang med.

Afslutningsvis vil rapporten fremhæve de tværgående perspektiver i form af styrker og udfordringer,

som er vokset frem af analysen. Styrkerne og udfordringerne knytter sig til udviklingen af klyngen. Både generelt og i forhold til specifikke elementer. Det gælder for klyngerådet nu at se på, hvordan de kan få bragt styrkerne i spil, og hvordan de kan få kompenseret for og/eller minimeret udfordringerne.

STYRKER

- RKSJ nævner bl.a. i deres Landdistriktspolitik 2015-2018, at de vil skabe gode rammer for samarbejde og fællesskab om at udvikle landdistrikterne, samt at de vil skabe relationer og samarbejde i og mellem sogne og landsbyer.
- I Politik for Det Gode Liv 2015-2018 beskriver RKSJ, at deres overordnede målsætning er, at borgernes ressourcer er et aktiv. Kommunen ser altså borgerinvolvering som en afgørende faktor for udviklingen i området.
- Fra 2017 til 2018 er indbyggertallet i klyngen steget med godt 50 indbyggere, og aldersgennemsnittet er kun steget i et af sognene. Der blæser derfor en positiv og frisk vind over klyngen.
- Fra 2011 til 2018 er der procentvis kommet en større andel af unge i klyngen.
- De fem landsbyer har tidligere samarbejdet med hinanden - særligt inden for idrætten, men også periodevis ved mere uformelle aftaler. Disse samarbejder og aftaler skal der bygges videre på fremadrettet.
- Landsbyklyngen Friskvind ligger placeret naturskønt i hjertet af RKSJ – eller Naturens Rige, som kommunen kalder sig selv i den kommunale vision.
- Klyngen består bl.a. af både fjord, åer, hede og skov. Geografien tilbyder derfor en bred vifte af outdoor-muligheder for både befolkningen og turister.
- Med 748 respondenter, har en stor gruppe af områdets borgere fået kendskab til klyngen og det fremadrettede arbejde. Og klyngen har fået en bred viden om, hvad borgerne mener om området. Både i forhold til styrker og udfordringer.
- Der er i området en stolt industritradition, og mange forskellige erhverv har deres base i klyngen.
- Klyngen tilbyder en god ramme for familielivet med både institutioner, muligheder for fritidsliv, indkøb, osv.
- 94 % er tilfredse med at bo i klyngen.
- 86 % af respondenterne ser samarbejdet mellem landsbyerne som en forudsætning for, at de enkelte landsbyer overlever. Det viser en generel opbakning til klyngetanken.
- Der er fem procentpoint flere frivillige i klyngen end på landsplan, og 80 borgere ønsker at høre mere om muligheden for at blive frivillig i klyngen. Det giver klyngerådet et skub fremad i arbejdet med at engagere borgerne.
- Det vigtigste udbytte, som de nuværende frivillige borgere i klyngen får via deres frivillige engagement, er, at de kan gøre noget, der er vigtigt for lokalsamfundet. Det er netop det, som et frivilligt engagement i en landsbyklynge tilbyder de frivillige.
- 93 % mener, det er nødvendigt, at borgerne involverer sig aktivt, hvis landsbyerne i området skal overleve.
- 85 % er tilfredse med aktivitetsudbuddet. Samlet set er der blandt respondenterne kommet 800 forslag til nye aktiviteter inden for Natur og outdoor, Idræt og motion samt Kultur.
- 87 % er villige til at transportere sig mere end 5 km for at deltage i deres fritidsinteresse, mens 63 % er villige til at støtte op om aktiviteter uden for deres eget lokalområde. Det viser, at fælles aktiviteter godt kan lade sig gøre i klyngen.

UDFORDRINGER

- 72 % ved ikke, om RKSJ har beskrevet, hvordan den ser og vægter samarbejdet med borgerne. Meget få borgere kender derfor til kommunens ambitioner om borgerinddragelse. Det kan true klyngens fremtid, hvis ikke borgerne bliver klar over, at de har en stor rolle at spille i udviklingen af området.
- Befolkningstallet i RKSJ er det seneste årti faldet med ca. 1.100 borgere. En udvikling, som forventes at fortsætte frem til 2045.
- Landsbyklyngen Friskvind har over de seneste syv år oplevet en nedgang i indbyggertallet på ca. 130 borgere.
- Aldersgennemsnittet er højere og stiger hurtigere i klyngen end på landsplan. Der kommer i den forbindelse relativt set færre børn og voksne i klyngen, mens der samtidigt kommer flere ældre. Det kan få betydning for både den basale private og kommunale service.
- Foreningsmæssigt kæmper området for at holde gang i aktiviteterne, da både antallet af medlemmer og frivillige ledere og trænere er faldende.
- Der er en bekymrende mangel på offentlig transport i området, da de eksisterende tilbud ikke er fyldestgørende. Det betyder bl.a., at det er udfordrende at deltage i fælles aktiviteter på tværs af klyngen.
- 6 % af respondenterne er ikke tilfredse med at bo i klyngen. De utilfredse respondenter er hovedsageligt de yngre borgere.
- Respondenterne føler større tilknytning til det sogn, de bor i, end til hele landsbyklyngen Friskvind. Skal klyngen blive en succes, er det nødvendigt, at borgere i fremtiden i højere grad føler tilknytning til hele klyngen.
- 23 % vil ikke anbefale andre at flytte til deres by. Jo ældre respondenterne er, desto større er sandsynligheden for, at de vil anbefale andre at flytte til deres by.
- Kun 34 % og dermed ca. hver tredje mener, der i dag er et godt samarbejde i klyngen.
- Kun 31 % mener, at landsbyerne er gode til at informere hinanden om arrangementer.
- 93 % mener, det er nødvendigt, at borgerne involverer sig aktivt, hvis landsbyerne i området skal overleve. Men 'kun' 46 % af respondenterne arbejder frivilligt.

Klyngerådet udpeger på baggrund af den viden, der er opnået via kortlægningen og denne rapport, en samlet vision for klyngen, som skal udstikke retningen for landsbyklyngen Friskvind i fremtiden. Med udgangspunkt heri beslutter og udpeger klyngerådet hvilke indsatsområder, de vil prioritere og arbejde videre med.

Herfra er det op til klyngen at få involveret de frivillige, som kan arbejde med de forskellige temabaserede indsatsområder. Med udgangspunkt i klyngens organisering, vil det være oplagt at danne arbejdsgrupper ud fra hver enkelt af disse. Det vil være naturligt at lade arbejdsgrupperne selv arbejde med en kvalificering og konkretisering af de indsatsområder, som udvælges. Det anbefales, at der tages udgangspunkt i de frivilliges interesser og ønsker såvel som de behov, denne rapport viser.

Visionen og de valgte indsatsområder danner grundlag for de kommende handleplaner, som udarbejdes af de enkelte arbejdsgrupper, og strategiplanen, som udarbejdes af klyngerådet. Strategiplanen skal fungere som pejlemærke for den langsigtede udvikling af Friskvind. Den skal vise vejen for initiativer, der på sigt sættes i gang og sikre en fortsat positiv udvikling. Strategiplanen for landsbyklyngen Friskvind forventes at ligge færdig medio 2019.

6.

LITTERATURLISTE

Center for frivilligt socialt arbejde (CFSA): **6 faktorer, der motiverer og fastholder frivillige**, 2016.

Erhvervsministeriet: **Regional- og Landdistriktspolitisk Redegørelse**, 2017.

Fridberg, Torben & Lars Skov Henriksen: **Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012**, 2014. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Laursen, Lea Holst, Morten Frølund & Pia Heike Johansen: **Landsbyklynger som mulig udviklingsstrategi – Muligheder og Barrierer, En forundersøgelse for DGI og Realdania**, Aalborg Universitet og Syddansk Universitet, 2015.

Ringkøbing-Skjern Kommune: **Landdistriktspolitik**, 2015-2018.

Ringkøbing-Skjern Kommune: **Politik for Det Gode Liv**, 2015-2018.

Pilgaard, Maja & Steffen Rask: **Danskernes motions- og sportsvaner**, 2016. Idrættens Analyseinstitut.

Rambøll (for Børne- og Socialministeriet): **Frivillighedsundersøgelsen 2017**, 2017.

Sekretariatet for landsbyklynger: **Evaluering af Pilotprojekt Landsbyklynger**, 2017.

Toft, Jonna & Søren Prehn Jensen: **Idrætsfaciliteter i Danmark 2017. Nøgletal fra facilitetsdatabasen.dk**, 2017. Idrættens Analyseinstitut i samarbejde med Lokale og Anlægsfonden.

WEBKILDER

Danmarks Statistik

<http://www.dst.dk/da/statistik/>

Realdania

<https://realdania.dk/>

Sekretariat for landsbyklynger

www.landsbyklynger.dk

7.

NOTER

- ¹ Regional- og Landdistriktpolitisk Redegørelse, Erhvervsministeriet, 2017, s.9.
- ² Regional- og Landdistriktpolitisk Redegørelse, Erhvervsministeriet, 2017, s.7.
- ³ Evaluering af Pilotprojekt Landsbyklynger, Sekretariat for landsbyklynger, 2017.
- ⁴ www.landsbyklynger.dk
- ⁵ www.realdania.dk
- ⁶ Laursen, Lea Holst, Morten Frølund & Pia Heike Johansen, 2015, Landsbyklynger som mulig udviklingsstrategi - Muligheder og Barrierer. En forundersøgelse for DGI og Realdania, s. 59.
- ⁷ Alle tallene fra Kapitel 3.3., Demografisk udvikling og profil, stammer fra Danmarks Statistik.
- ⁸ Da Lem Sogn først blev etableret i 2011, tager rapportens tredje kapitel omkring den demografiske udvikling udgangspunkt i årene 2011-2018.
- ⁹ Evaluering af Pilotprojekt Landsbyklynger, Sekretariat for landsbyklynger, 2017.
- ¹⁰ Frivillighedsundersøgelsen 2017, Rambøll, 2017.
- ¹¹ Kategorierne fra spørgsmålene omkring frivilligt arbejde er lavet med inspiration fra rapporten "Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012" samt guiden "6 faktorer, der motiverer og fastholder frivillige".
- ¹² Fridberg, Torben & Lars Skov Henriksen, 2014, Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012, s. 108.
- ¹³ Fridberg, Torben & Lars Skov Henriksen, 2014, Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012, s. 121. Procentsatserne kan ikke sammenlignes direkte, da de i den nævnte undersøgelsen har fået en score på en skala fra 1-7. Det at gøre noget for lokalsamfundet får her 4,96, hvilket er det tredje højeste.
- ¹⁴ Ringkøbing-Skjern Kommune: Landdistriktpolitik, 2015-2018: <https://www.rksk.dk/Files/Files/Om%20Kommunen/Politikker-og-strategier/Landdistriktpolitik.pdf>
- ¹⁵ Ringkøbing-Skjern Kommune: Politik for Det Gode Liv, 2015-2018: https://www.rksk.dk/Files/Files/Om%20Kommunen/Politikker-og-strategier/Politik_for_det_gode_liv.pdf
- ¹⁶ Landsbyklynger som mulig udviklingsstrategi – Muligheder og Barrierer, En forundersøgelse for DGI og Realdania, Aalborg Universitet og Syddansk Universitet, 2015, s. 12-14.
- ¹⁷ Idrætsfaciliteter i Danmark 2017. Nøgletal fra facilitetsdatabasen, Jonna Toft og Søren Prehn Jensen, Idrættens Analyseinstitut i samarbejde med Lokale og Anlægsfonden, 2017, s.30.
- ¹⁸ De tre kategorier med tilhørende svarmuligheder er dannet på baggrund af svarene på en række åbne spørgsmål i borgerundersøgelserne fra Pilotprojekt Landsbyklynger samt rapporten Danskernes motions- og sportsvaner 2016, udgivet af Idrættens Analyseinstitut.
- ¹⁹ Evaluering af Pilotprojekt Landsbyklynger, Sekretariat for landsbyklynger, 2017, 11-12.

Ringkøbing-Skjern
Kommune